

TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM

Váš průvodce
na skautské stezce

Vážení čtenáři,

edice Vůdcovská zkouška vám opět přináší 14 příruček, které se zabývají jednotlivými obory vůdcovské zkoušky. Díky velkému zájmu vám můžeme v krátké době nabídnout 2. opravené a doplněné vydání textů pro přípravu k vůdcovské zkoušce. Přesto, že budou vydávány na přeskáčku, jejich číslování odpovídá číslování oborů v Řádu pro vzdělávání činovnic a činovníků Junáka.

Na celé řadě se podílí několik autorů a mnohdy se stává, že i jeden obor píše více autorů. Tato různorodost se zákonitě projevuje. Každý z nich musel splnit určité podmínky (např. dělit svá skriptu do kapitol podle bodů v Řádu), ale jinak jsme autorům ponechali - především co se stylu psaní týká - volnou ruku. Proto má každý díl svou tvář.

Z edice trochu vybočují dvě publikace - Historie skautingu, které jsme, přestože je jen jednou ze součástí bodu 1, věnovali také samotnou příručku. Druhou specifickou publikací je díl Vůdcovská zkouška - přehled témat. Stručně se věnuje každému z bodů VZ - i písemné práci a mluvenému projevu, které samostatné příručky nemají. Obsahuje předpokládaný rozsah každého bodu. Tento díl je určen nejen zkoušeným, ale především zkoušejícím.

Věříme, že se vám i díky těmto skriptům podaří na vůdcovskou zkoušku kvalitně připravit.

TDC

Text je doprovázen kresbami E.T. Setona a ekologickými hrami, které pro doplnění a oživení učebních textů vybral vydavatel.

Text je doporučen Odbory výchovy činovnic a činovníků ÚRJ.

© Junák - svaz skautů a skautek ČR
Tiskové a distribuční centrum, 2001

Tato publikace byla vydána za podpory MŠMT ČR

ISBN 80-86109-73-9

Myšlenkové základy skautingu

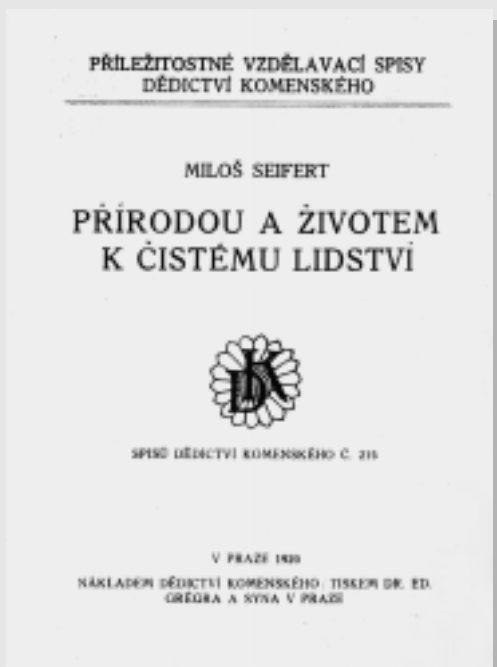
EDICE VŮDCOVSKÁ ZKOUŠKA

Praha 2001

Obsah

Číslováno podle přehledu témat VZ v Řádu pro vzdělávání činovnic a činovníků Junáka.

1. Předchůdci a inspirace (antika, křesťanství, rytíři, Komenský, Rousseau, Thoreau, Ruskin)	7
2. Zakladatelé skautingu. Dva základní směry v dějinách skautingu a jejich charakteristika. Historie světového skautingu	10
4. Historie skautingu v našich zemích	15
5. Principy, cíle a poslání skautského hnutí	21
6. Duchovní rozměr skautingu	24
7. Vyjádření principů v zákoně, slibu a hesle	28
8. Prostředky a metody skautské výchovy	32
9. Symbolika a tradice jako výchovný prostředek	35
10. Skauting jako životní styl, co může dát skauting dospělým	38
11. Skauting jako služba bližnímu	41
12. Proč jsem skautem, vůdcem, činovníkem. Činovnícký slib	44
14. Skauting a veřejnost, postavení skautingu ve společnosti, vztah k podobným hnutím	47
15. Skauting a jeho role v dnešní době (výzvy a rizika dnešní doby)	50
16. Skauting jako výchova občana (obec, vlast, Evropa)	53
Literatura	56
Základní charakteristika skautingu	57

Povinnost píce, sebevzdělání a zdokonalování jest úlohou poctivosti. Poctivost tedy především musí býti sama k sobě, k darům přírody, jež jsou v naší duši a jimiž můžeme přírodě splatiti dík za své zrození. Každý má svoji osobnost přivést k výši co největší, najít sám sebe, ucelit svou povahu i své poznání a zkušenosti, aby mohl rozdávat.

M. Seifert, Přírodou a životem

1.

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Předchůdci a inspirace (antika, křesťanství, rytíři, Komenský, Rousseau, Thoreau, Ruskin)

Zvláště v souvislosti s touto otázkou je třeba zdůraznit, že nejde o test „dějepisných vědomostí“, ale o pochopení souvislostí: skauting navazuje na „to nejlepší, co se tu před tím za dva tisíce let vymyslelo“.

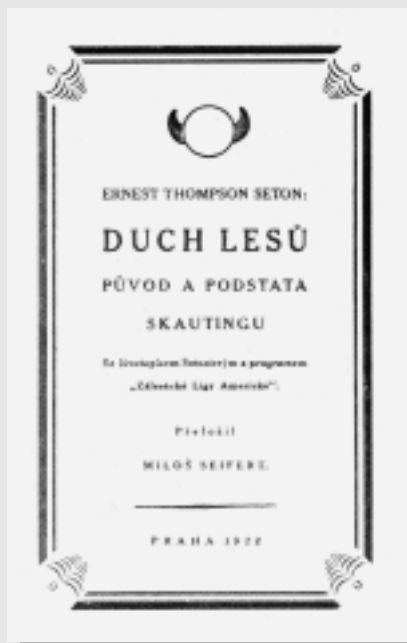
Konkrétně uvedeme jen ty nejdůležitější zdroje (to nebrání hledání zdrojů dalších, pokud bude doložitelná souvislost se skautingem):

- **Antika** (tím je myšleno dědictví řecko–římské kultury z období 500 let př. n.l. až 400 n.l.). Odkaz antiky nám zprostředkovává zejména dílo navazující na klasické filosofy Sokrata, Platóna, Aristotela i pozdějšího Senecu. Jde zejména o dvě významné skutečnosti:
 - princip kalokagáthie = harmonického rozvoje těla, duše i ducha. Jeho odrazem je i Tyršovo „Ve zdravém těle zdravý duch“ – a současný důraz na celkovost skautské výchovy rozvíjející duchovní, duševní i tělesnou stránku člověka.
 - smysl pro řád – v antickém pojetí je veškerá skutečnost založena na rozumném světovém řádu – nazývali ho LOGOS – který nám umožňuje světu porozumět a správně se v něm orientovat. Do skautské výchovy se to promítá důvěrou ve smysl vědeckého poznání a systematického výchovného působení na základě dobré znalosti dítěte. Se smyslem pro řád souvisí i hodnota kázně, sebezpřekonání a respektování pravidel.
- **Křesťanství** (jedna z nejvýznamnějších duchovních orientací na světě vycházející z působení Ježíše Nazaretského (+ kolem roku 29 n.l.) a jeho rozvinutí židovského odkazu, který je uložen zejména v Bibli) – je (i přes rytířství, Komenského a Ruskina) samotným myšlenkovým základem skautingu. Zde se jedná zejména o tyto dvě skutečnosti:
 - křesťanské pojetí všeobecného bratrství lidí, kteří se sice bratry a sestrami nenarodili, ale svým rozhodnutím následovat ideál se jimi stali (všichni lidé jsou součástí „velké lidské rodiny“, jejímž společným Otcem je sám Bůh; ti, kteří si to uvědomí a podle toho jednají, mohou pak toto společné lidské bratrství uskutečňovat).
 - židovsko křesťanský důraz na konkrétní a praktický rozměr této bratrské lásky (viz list Jakubův; Masarykovo „Láska ani zbožnost si nežádá nešiků“).

- **Rytířství** (ideál středověkého „gentlemana“, rozvíjený zejména mezi 11. a 13. stoletím) se vepisuje do skautingu svým důrazem na ochranu slabšího (naš pozdrav) a „gentlemanství“ (5. bod zákona; sv. Jiří – patron skautů; důraz na čest).
- **Jan Ámos Komenský** (+ 1670; významný moravský duchovní myslitel evropského formátu, poslední biskup Jednoty bratrské) je z hlediska vlivu na skauting důležitý:
 - důrazem na celkovost výchovy (obsahuje to i jeho „projekt“ Všenápravy světa),
 - smyslem pro potřeby dítěte a z toho plynoucím metodickým doporučením „škola hrou“.
 - „pedagogickým optimismem“ – děti jsou v podstatě vychovatelné, jen se to s nimi musí umět.
- **Jean Jacques Rousseau** (významný, byť poněkud výstřední, francouzský myslitel patřící mezi osvícence; + 1778) – ve svých spisech (nejvýrazněji v knize „Emil – čili o výchově“) hájil pojetí, že lidská přirozenost je zdravá, ale pak se pokazí působením společnosti. Pro skauting má význam jeho smysl pro přírodu a její důležitost pro lidský život, i když nesdílíme jeho dost naivní představy o „zdravé přirozenosti“.
- **Henry David Thoreau** (americký myslitel známý „poustevníckým“ pobytem u jezera Walden a následným literárním zpracováním této své zkušenosti; + 1862) – pro skauting má význam jeho důraz na možnost v prostých, ba až primitivních životních podmínkách nejen „přežít“, ale vést hodnotný život.
- **John Ruskin** (britský spisovatel, malíř a společenský reformátor; + 1900) – pro skauting jsou důležité zejména tyto jeho názory:
 - dobrý život se musí opírat o dobré zásady (pokusil se vytvořit výchovnou společnost – Řád sv. Jiří – jejíž zásady později inspirovaly jeho přítele Roberta Baden-Powella ke skautskému zákonu a slibu)
 - cesta k naplňování těchto zásad má být charakteristická hledáním toho, co člověk dělat „má“, nikoliv úzkostlivým sledováním toho, co dělat „nesmí“ (pozitivní výchovná metoda).

Otázky k přemýšlení

- jak je vůbec možné, že se můžeme učit a nechat se inspirovat od lidí a kultur, které jsou od nás vzdálené stovky, ba tisíce let?
- napadlo tě někdy dřív než jsi přečetl tento text, že skauting čerpá z několik tisíc let staré tradice úsilí o kvalitní výchovu člověka? Kdy a v čem?
- uvedené inspirace skautingu se dají seskupit do tří skupin, které mají společnou charakteristiku. Jaké to jsou?
- proč teprve skauting dokázal tyto inspirace využít ke skutečně účinnému výchovnému systému?
- znáš nějakou mimo „euro–americkou“ inspiraci, která by se dala uvést
- který z uvedených inspiračních zdrojů je ti nejbližší a proč?
- je něco z uvedených inspirací, co je zvlášť důležité pro tvůj oddíl?

Vždycky mne dojímala duchovní pustota oněch prvních osmnácti let mého života, ponížených a znetvořených. Přál jsem si, abych všem chlapcům a děvčatům pomohl k ráznému přelomu věcí, jež já tak pomalu a bolestně jsem zdolal. Více než před dvaceti pěti lety jsem se ptal sám sebe: „Není nějaké cesty, kterou by se zdramatisovalo toto náboženství, tato výchova, tento život v přírodě, který vlastně teprve pro mne znamenal život?“ Chtěl jsem pomoci chlapcům a děvčatům nalézt tento rychlý přelom. Rozřešením této otázky byla zálesácká idea.

E. T. Seton, Duch lesů

2.

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Zakladatelé skautingu. Dva základní směry v dějinách skautingu a jejich charakteristika. Historie světového skautingu

Jelikož se jedná o velice rozsáhlou oblast (jak po stránce faktů, tak i samotného členění), je i zde naléhavě třeba soustředit se jen na záležitosti **podstatné**, které i dnes mohou vůdcům pomoci při jejich vlastní životní orientaci i doprovázení svěřených dětí. Navíc řadu důležitých či zajímavých faktografických údajů obsahuje samostatné zpracování „Historie“. Proto tady zdůrazňujeme jen to, co je významné z hlediska „myšlenkových základů skautingu“.

Konkrétně je důležité:

(1) pojetí, že skauting má **dva** základní směry – a tedy že jsou jeho **zakladatelé dva** (myšleno Ernest Thompson Seton a Robert Baden–Powell), je ojedinělou zvláštností československého pojetí skautingu (světová ústava skautingu hovoří pouze o Zakladateli = Baden–Powell); důvody toho jsou blíže v otázce 4 – Historie skautingu v našich zemích;

(2) i když mnohé z myšlenek, které se staly nedílnou součástí skautingu, se objevovaly v euro–americké kulturní tradici v průběhu předchozích staletí (viz. otázka 1), přesto je podstatné, že byly spojeny originální syntézou, kterou úspěšně vykonali jak BP, tak Seton – každý svým způsobem; jde o výsledek o jedinečný výchovný počín, který nemá v novodobých dějinách obdoby;

(3) Robert Baden–Powell vložil do základů skautingu zejména tyto důrazy:

a) smysl pro **řád** (v životě, výchově, společnosti, přírodě). Vycházel při tom z přesvědčení (byl křesťanem anglikánského vyznání), že veškerá skutečnost (tedy také svět přírody i lidí) je důsledkem tvůrčí činnosti Boha. Proto je v jejím základu rozumný řád, který je oporou správného života a vyjádřením Stvořitelovy péče o člověka. Člověk má tento řád poznávat (odtud také důraz na pozorování a vědu) a podle něj uspořádávat svůj život (srovnejte s přínosem antiky – viz. předchozí téma);

- b) nutnost **služby** (bližním, obci, vlasti, církvi, lidstvu). BP charakterizoval skauting jako „praktické naplnění přikázání lásky k bližnímu“. Odtud plynula jak orientace na společenství a společnost, tak potřeba praktických dovedností a vědomostí, aby tato služba byla účinná. Původní Baden–Powellův záměr se skautingem bylo vychovávat schopné a loajální občany pro britskou společnost;
- c) **komplexní** výchovu (tělesnou, duševní, sociální, mravní i duchovní). Baden–Powellovy zkušenosti z Afriky i dalšího působení ho přivedly k významnému přesvědčení, že teprve tato celkovost (komplexnost) výchovy, která využívá přirozených předpokladů dětí (touhy si hrát, vytvářet malé skupiny) a podstatně spočívá na sebevýchově uprostřed vrstevníků, může vést ke skutečně trvalým výchovným důsledkům (viz. Jan Ámos Komenský);

Konkrétně se to pak v Baden–Powellově pojetí promítá do důležité role:

- **osobní cti** (člověk musí být takový, aby se mu dalo věřit; typický rytíř – pozdější britský gentleman),
- **náboženské tolerance** (zkušenost z Afriky, Indie a později i celého světa umožnila BP dospět k přesvědčení – v té době velmi vzácnému – že člověk, který má sám své vlastní pevné přesvědčení dostatečně zdůvodněné, může pokojně respektovat přesvědčení druhého, byť je odlišné – a dokonce se jím může i obohatit; v jeho pojetí tedy vůbec nejde o nějakou lacinou „snášlivost“, která vyrůstá z lhostejnosti k hodnotě náboženství, nýbrž o důsledek důvěry v Pravdu, která nás všechny přesahuje – a vůči níž jsme vždy v pozici hledajících služebníků; toto hledání ovšem musí člověk podstoupit s plným osobním nasazením),
- **spolehlivého občanství** (jak už jsme uvedli, BP ležela na srdci odpovědnost vůči britské společnosti; jistě se v tom promítlo jeho osobní poslání britského generála; přesto tomu nelze rozumět jako nějaké „slepé poslušnosti“; základem této zodpovědnosti bylo totiž na jedné straně vědomí, že musíme vychovávat svěřené děti a mládež tak, aby se později v životě dokázaly uplatnit, jednak pochopení, že demokracie se bez lidí schopných nést zodpovědnost za „věci veřejné“ neobejde),
- a **mezinárodního bratrství** (tímto postojem vytváří protivaahu předchozímu postoji, aby nezdegeneroval v nacionalismus a sobecké uzavření vůči ostatním; BP je příkladem naplňovatelem hesla „jednota v roznořnosti“)

(4) Pro Setonovo pojetí (woodcraft = lesní moudrost) je naopak charakteristický důraz

- a) na **duchovní základ** – ten ovšem nechápe v tehdy převládajícím smyslu jako příslušnost k nějaké náboženské společnosti (církvi), nýbrž jako oddání se „Velkému Duchu“ – který pro setkání s člověkem nepotřebuje ani církve, ani kostely; prakticky ETS přichází s pojetím duchovního života jako individuální niterné zbožnosti, ve které má hlavní místo vděčnost, úžas, schopnost prodlévat v tichu; z dnešního pohledu jde o pojetí značně atraktivní.
- b) na **krásu** ve všech projevech přírody i lidských výtvorů – ETS byl svým založením umělec (nejen spisovatel, ale i malíř a výtvarník) a setkání s krásou bylo pro jeho pojetí duchovního života hlavní inspirací; vnímání krásy otevíralo nejlépe „cestu k Bohu“.

- c) na **soulad života s přírodou** a z toho plynoucí prostý životní styl
- d) na **tvořivost** s bohatým využíváním symbolů, tajemna, a umění – tyto dva důrazy byly přímým důsledkem těch dvou předchozích (a) a (b); právě tento rys Setonova pojetí významně oslovil hned na počátku československý skauting; příroda není jen zdroj surovin pro naši potřebu, ale také náš partner i prostor, kde se můžeme velmi dobře setkávat s Bohem
- e) na **soudržnost rodiny** – proto i na společnou výchovu celé rodiny (koedukaci); je zvláštní, že ačkoliv ETS sám nežil rodinným životem a jeho pojetí výrazně podporuje určitý individualismus, přesto postřehl důležitost malých společenství pro zdravý vývoj člověka i společnosti, přičemž rodině v tom náleží první místo – v tom byl velmi moderní.

Konkrétně se to pak projevilo na jedné straně v důrazu na:

- **individualitu** (dnes bychom řekli, že ETS je „liberál“ – je velmi ostražitý vůči všemu, co omezuje individuální svobodu – tedy také vůči státu, církvi i jakékoli organizaci; to byl také praktický důvod jeho pozdějšího rozchodu s BP),
- **indiánskou symboliku** (to u ETS nemá jen vnější módní důvod; on je přesvědčen, že indiáni mnohem lépe než Evropané naplňují jeho požadavek opravdové zbožnosti a protože symboly jsou „ukazateli na cestě duchovního života“, je užívání indiánské symboliky významným pomocníkem na této cestě),

na druhé straně pak:

- kritikou „vojenských prvků“ v Baden–Powellově výchově (napětí mezi potřebami individuality a požadavky společenství řešil ETS jednoznačně ve prospěch individuality; BP jako spolehlivý občan se naopak snaží udržet v tom určitou rovnováhu, přičemž chápe podřízení individua oprávněným společným zájmům jako nejlepší uplatnění individuálních darů; pro takové pojetí nemá ovšem ETS vůbec pochopení)
- **kritikou „církevnictví“** v Baden–Powellově pojetí (jde v podstatě opět o problém rozporu mezi „jedincem“ a „společenstvím“; v případě církvi pak tehdejší dosti pokleslá praxe dávala ETS dostatek příležitostí ke zdrcující kritice; BP v tomto ohledu byl přece jen „světoobčanem“, což mu na jedné straně umožnilo s jistým nadhledem reagovat na tehdejší neradostný stav církvi, jednak neztratit smysl pro cennou hodnotu společenství i pro náboženský vývoj)

(5) Pro vývoj skautingu ve světě je třeba si uvědomit **čtyři základní etapy**:

- 1. etapa (od vzniku do poloviny 20. let) – skauting hledá svou tvář (v té době se také BP a Seton rozcházejí), je podrobován kritice z mnoha stran (je mu vytýkána naivita, církevnictví, nacionalismus, „vojáckování“, podpora kapitalismu) – a vytváří si svou vlastní myšlenkovou základnu (BP píše např. „Na pouti za úspěchem“, ABS „Základy junáctví“)
- 2. etapa (do 2. světové války) – skauting se stává uznávaným výchovným hnutím zejména v anglo–americké oblasti, vytváří své světové struktury (včetně vytvoření celosvětové dívčí větve)

- 3. etapa (od skončení 2. světové války do začátku 70. let) – skauting proniká do zemí třetího světa, je konfrontován s proměnou celkového duchovního i společenského klimatu zejména v 60. letech – a odpovídá na to novým hledáním své aktuálně nejpřiměřenější tváře (od snah výrazně jej zprofesionalizovat – až po návrat k pojetí Setonovu); vedou se zásadní diskuse o pojetí „duchovního základu skautingu“.
- 4. etapa (trvá dosud) – která je výsledkem celosvětového vývoje i oněch zásadních diskusí ze 60. let. Je charakterizovaná dvěma skutečnostmi :
 - po velkém uvolnění ze 60. let nastala větší střízlivost k různým experimentům, které se týkaly vlastních myšlenkových základů skautingu (např. bylo zpřísněno pro nové členy dodržování požadavků na promítnutí tří principů do slibu a zákona)
 - skauting se výrazně naopak rozrůznil podle toho, zda šlo o země rozvojové (kde plnil a plní velmi úspěšně roli opory vlád při vzdělávacích, charitativních, ekologických, zdravotních či jiných veřejných programech), nebo o země rozvinuté (kde skauting jednak plní úlohu účinné pomoci při prevenci a řešení společenských patologií – drogy, kriminalita mládeže ap. –, jednak je určitou „školou výchovy společenské elity“).

Otázky k přemýšlení

- Které prvky Baden–Powellova a Setonova pojetí lze najít už u „předchůdců“? Co je toho podle tebe příčinou?
- V čem jsou BP a Seton opravdu originální?
- Co je ti osobně blízké na BP a co na ETS?
- Jak je tomu u vás v oddíle – v čem se projevuje inspirace BP a v čem ETS?
- Co je ti nevdálenější, cizí z toho, co skautingu přinesli BP a ETS?
- Co u vás v oddílu či středisku nejvíce zanedbáváte z toho, co BP či ETS považovali za důležité?
- Co je pro dnešní dobu zvlášť přínosné z pojetí ETS a BP – u nás, ve světě?
- V jaké fázi se – při srovnání s ostatním svobodným světem – nachází skauting u nás? Čím jsme podobní „západnímu“ a čím „rozvojovému“ světu? V čem jsme originální?

Poznámka: Tohoto tématu se podstatně týká i příloha Deklarace z Durbanu - Základní charakteristika skautingu.

*Mladá duše oživovala si drahé kraje postavami z dějin,
o kterých slýchávala a četala. Ona vždycky toužívá
zvědět, kdo tu ve vlasti naší žíval od pradávna, jaké
časy tu bývaly, jaké děje se tu odehrávaly. Odkaz
předkův, drahý buď potomkům!*

K. V. Rais, Základy junáctví

4.

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Historie skautingu v našich zemích

Historii skautingu je věnován samostatný díl metodické řady publikací k vůdcovské zkoušce. V této příručce je však mnohem více faktů (zejména jmen, dat, místopisných údajů apod.), než kolik je nutné, aby si v souvislosti s vůdcovskou zkouškou uchazeč osvojil. To vede ke zbytečným obavám právě z té části vůdcovské zkoušky, která by pro budoucího vůdce měla být spíše důvodem ke správnému skautskému sebevědomí a nosné motivaci pro jeho vůdcovské působení.

Proto v následujícím přehledu shrnujeme to, co považujeme za opravdu nezbytné - a to jak z hlediska rozsahu, tak obsahu. Důraz je kladen na pochopení souvislostí - a to jak s vývojem celkového dění v naší zemi, tak jednotlivých etap československého skautingu. Právě tyto souvislosti jsou důležitým klíčem k porozumění tomu, proč se náš skauting v té které době vyvíjel tím či oním způsobem - což by bez této návaznosti bylo mnohdy naprosto nepochopitelné.

Československý skauting (charakteristika hlavních etap)

1. etapa: Počátky skautingu (1911 - 1918)

Výchozí situace - Češi jsou jedním z národů Rakousko-Uherska a prožívají období národnostního sebeuvědomění. Nositelem toho je jednak inteligence, jednak spolky, z nichž nejvýznamnější je Sokol.

Důsledky pro skauting - Středoškolský profesor a významný sokolský činovník Antonín Benjamin Svojsík se snaží využít ve prospěch Sokola nové moderní metody zaváděné v Britanii a Skandinávii k výchově mládeže - skautingu. Svojsíkovy snahy nejsou nakonec přijaty a to ho vede k pokusu založit vlastní spolek (1914 - Junák, český skaut). Na podporu této snahy píše společně s řadou dalších českých odborníků knihu Základy junáctví.

2. etapa: Začátky v novém státě (1918 - 1922)

Výchozí situace - vznik Československé republiky roku 1918 se jeví většině obyvatel českých zemí (výjimku tvořily významné menšiny Němců a Maďarů) jako naplnění staletých tužeb po vlastním státě. Převládá silné vlastenecké citění, charakterizované na jedné straně odporem ke všemu, co bylo nějak spojené s bývalým mocnářstvím a Habsburky (tedy i vůči římskokatolické církvi), jednak se zdůrazňováním slavné české historie. Za záruku naší nové cesty jsou považovány západní mocnosti, zejména Francie a Velká Británie.

Důsledky pro skauting - skauti se od počátku stávají jednou z opor mladé republiky (společně s dalšími spolky počínaje Sokolem, legionáři, novými státními úředníky, učiteli a podstatnou částí inteligence). Význam skautingu uznávají jak přední politické osobnosti (prezident Tomáš Garrigue Masaryk, ministr zahraničí Edvard Beneš, představitelé Slováků Vavro Šrobár a Milan Hodža), tak osobnosti vědy a kultury (Josef Charvát, Josef Rössler-Ořovský, Mikoláš Aleš, Josef Thomayer, Eduard Štorch ap.). Roku 1919 vzniká Svaz junáků-skautů Republiky československé.

Charakterizuje jej:

- výrazné vlastenectví, které se sává jakýmsi civilním náboženstvím (projeví se i ve slibu, kde vlast zaujme místo, které jinak patří Bohu)
- důraz na vědecké poznání
- přejímání důležitých prvků z pojetí Setonova (romantika a indiánská symbolika, důraz na život v přírodě, negativní postoj k zavedeným formám náboženského života - především v tradičních církvích).

Kromě tohoto „svazového skautingu“ představovaného A. B. Svojsíkem vznikají ještě další skautské organizace, kterým je Svojsíkův skauting buď málo věrný původnímu Baden-Powellovu (Obec čs. skautů Baden-Powellových), nebo naopak je mu příliš poplatný - důrazem na řád a loajalitu vůči státu (různě nazývané woodcrafterské skautské organizace vedené Milošem Seifertem, dnes existující pod názvem Liga lesní moudrosti), málo politicky vyhraněný (tak vzniklo několik menších skautských organizací spojených s některými politickými stranami - Národně socialistickou, Sociálně demokratickou, Komunistickou) nebo církvi nepřátelský (tak vznikly „katolické“ skautské organizace). Žádná z těchto organizací však svým významem nedosahovala ani vzdáleně postavení Svojsíkova Svazu.

3. etapa: V první republice (1922 - 1938)

Výchozí situace - Československo se stalo prosperující demokratickou zemí v Evropě, která usilovala o aktivní zahraniční politiku. Základem společnosti byla početná a státu oddaná střední třída (inteligence, úředníci, armáda, policie, řemeslníci a živnostníci). Zahraniční kontakty se orientovaly jednak na evropské velmoci Francii a Velkou Británii, jednak na vytvoření úzké spolupráce s Rumunskem a Jugoslávií.

Důsledky pro skauting - Svaz junáků-skautů Republiky československé byl přijat (1922) jako zakládající člen světového ústředí a ABS se stal členem mezinárodního světového výboru. Svaz rozvíjí svou organizaci, pořádá různé mezinárodní akce. Je dále podporován řadou významných osobností vědeckého, kulturního či veřejného života. Jeho členskou základnu tvoří hlavně děti a mladí lidé ze středních a chudších vrstev. Ve třicátých letech se ke Svazu připojily některé menší skautské organizace - mimo jiné skautské katolické organizace. Koncem tohoto období má kolem 60 tisíc členů.

4. etapa: Okupace Československa (1938 - 1945)

Výchozí situace - Okupace Československa započatá koncem roku 1938 nacistickým hitlerovským Německem znamenala konec nadějí z roku 1918. Ti, kteří se nechtěli vzdát, přešli do odboje.

Důsledek pro skauting - Junák (jako skautská organizace zastřešující všechny dílčí skautské organizace na území Československa; náčelníkem byl Rudolf Plajner), byl roku 1940 zrušen. Řada skautských činovníků se podílela na odboji - a to jak v zahraničí, tak u nás. Přes 600 z nich bylo nacisty během války zabit. Části skautů se podařilo pokračovat v jisté míře v činnosti pod hlavičkou Klubu českých turistů nebo ve Foglarových čtenářských klubech Mladého hlasatele.

5. etapa: Několik let svobody (1945 - 1948)

Výchozí situace - Na jedné straně prožívá československá společnost nadšení z opět nabyté svobody a konce války, na druhé v sobě nese trauma z toho, co se stalo v září 1938 v Mnichově (Francie a Velká Británie, hlavní spojenci Československa, souhlasili s tím, že máme Hitlerovu Německu odstoupit třetinu svého území), i z toho, co jsme od nacistů zažili během války. Důsledkem byl jednak výrazný odklon od Západu a přimknutí k Sovětskému svazu (což se mimo jiné projevilo vítězstvím komunistů ve volbách v roce 1946), jednak pomsta na českých Němcích a vyhnání naprosté většiny z nich z našeho území, které obývali skoro tisíc let. Už v těchto letech probíhal - zejména v silových složkách (armádě a policii) - boj o ovládnutí společnosti, který pro sebe rozhodli komunisté. Na rozdíl od těch, kteří měli chránit demokracii, měli jasný program převzetí moci a ten tvrdě naplňovali.

Důsledek pro skauting - Na jedné straně prožil Junák ohromný rozmach (výrazně podpořený spisovatelským úspěchem Foglarova Mladého hlasatele), kdy v roce 1946 bylo registrováno skoro 250 tisíc skautů. Na straně druhé ovšem začal vnitřní boj o další orientaci Junáka. Jelikož v Junáku nebylo jasně vyjádřeno přijetí prvního principu světového skautingu (Služba Bohu, přijetí „duchovní dimenze“), nic zásadního nebránilo tomu, aby se výrazně nezačínali uplatňovat skauti, kteří sympatizovali s komunisty nebo byli přímo členy KSČ. Činili tak totiž „ve jménu své vlasti“, která byla onou nejvyšší hodnotou. I když nebyli zpočátku početně příliš silní, získali záhy důležité pozice, které v celkové společensko-politické situaci dokázali skvěle využít k rozkladu Junáka a převedení části jeho členů do nově tvořené Pionýrské organizace (již v roce 1947 začaly vznikat pionýrské oddíly Junáka).

6. etapa: Znovu do ilegality (1949 - 1968)

Výchozí situace - Komunisté zavedli v Československu totalitní režim, který byl v mnohém ještě horší než režim nacistický (např. v záludnosti a důslednosti, s jakou likvidoval nejen své odpůrce, ale i toho, kdo se mu nepodrobil). První útok vedli komunisté na ty struktury občanské společnosti, které uznávaly vyšší zásady, než byl „třídní prospěch“ definovaný rozhodnutími těch, kteří byli u moci. Šlo tedy o církev, spolky, vědecké instituce, mezinárodní organizace.

Důsledek pro skauting - Junák patřil pochopitelně k těm organizacím, které byly zlikvidovány. Tisíce skautů bylo postiženo, mnozí těžkými žaláři. Mnozí skauti také odešli do exilu (nejznámější je Velen Fanderlík, který byl před únorem 1948 starostou Junáka a členem mezinárodního světového výboru). Některé oddíly se snažily přežít v ilegalitě či poloilegalitě (v rámci nějakých jiných organizací - někdy i Pionýra). Kolem roku 1966 se už tu a tam začaly projevovat (jako např. Psohlavci) i veřejně.

7. etapa: Krátké nadechnutí (1968 - 1970)

Výchozí situace - Roku 1968 došlo v Československu k pokusu části komunistů (v jejich čele byl Alexander Dubček) o takovou změnu komunistického režimu, která by do budoucna vedla k vyloučení těch nejhorších stránek dosavadního totalitního režimu: omezování lidské svobody, znásilňování práva a dalšího pošlapání lidské důstojnosti. Mělo jít o „socialismus s lidskou tváří“. Na tuto možnost odpověděla československá společnost touhou po skutečné demokracii. Projevilo se to mimo jiné snahou obnovit činnost různých komunisty zlikvidovaných institucí občanské společnosti (církví, řádů, politických stran, mimo těch, které byly v područí KSČ, spolků ap.) V srpnu 1968 reagoval Sovětský svaz na tento pokus okupací naší země a zavedením okupační správy, která trvala až do roku 1989.

Důsledky pro Junáka - Junák obnovil koncem března svojí činnost. Musel však řešit zásadní otázku: Lze uskutečňovat u nás skauting, když v zemi stále platí vedoucí úloha KSČ a její ideologie je v rozporu s principy světového skautingu? Dřív, než na tuto otázku byla dána skutečná odpověď, došlo k okupaci Československa a bylo jasné, že dříve nebo později dojde k opětné likvidaci Junáka. Tento tlak vedl k řadě osobních i systémových selhání uvnitř Junáka (včetně vydávání dokumentů, kde se Junák distancuje od světového skautingu). Přesto je nesporné, že díky tomuto období se desítky tisíc mladých lidí seznámily se skautingem a v následujících dvou desetiletích se v těžkých podmínkách mnozí z nich snažili v různých organizacích vést děti alespoň z části podle něj.

8. etapa: Na dalších dvacet let zakázání (1970 - 1989)

Výchozí situace - V okupovaném Československu pobíhala tzv. „normalizace“, což prakticky znamenalo, že hlavní moc měli komunisté i další lidé kolaborující s okupační sovětskou mocí. Zejména v 70. letech tak byli zvýhodňováni bezohlední kariéristé, mnohdy jinak neschopní. Většina společnosti se nechala přimět k tomu, aby navenek s okupací souhlasila, a jinak se snažila prosazovat své „malé soukromé“ zájmy. Pouze několik desítek tisíc lidí, většinou osamocených nebo sdružených v menších skupinkách (větší strukturou byla pouze Charta 77 a některé iniciativy na půdě katolické církve), se snažilo této situaci vzdorovat.

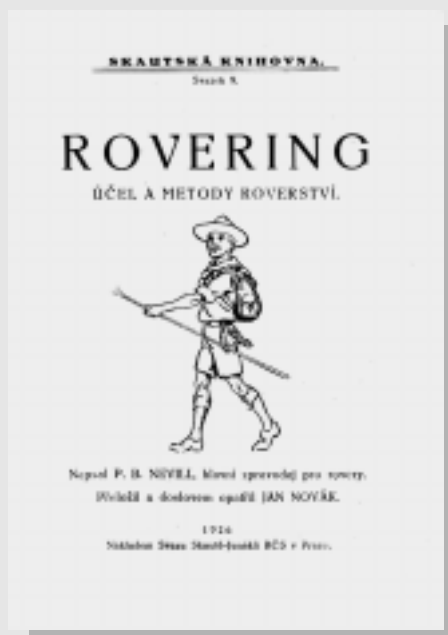
Důsledky pro skauting - V různých dětských a mládežnických organizacích - nejvíce v Pionýrské organizaci SSM (na základě doporučení tehdejšího náčelníka Rudolfa Plajnera a náčelní Vlasty Koseové přešla celá střediska koncem roku 1970 do nově vytvořené organizace PO SSM) a v turistických odborech sportovních oddílů (od roku 1975 většinou jako TOM - turistické oddíly mládeže) - se několik set oddílů pokoušelo pokračovat v činnosti. Ta byla velmi závislá na konkrétních místních poměrech i lidech. Zejména ve velkých městech (příkladně Praha, Brno) většinou byly pro existenci těchto oddílů díky větší anonymitě příznivější podmínky. Rada těchto oddílů takto přečkala celé období nesvobody a zejména v 80. letech (po nástupu Michaila Gorbačova v SSSR) rozvinula svou činnost do značné šíře. I když nebylo možno veřejně naplňovat ideály skautingu, v různé míře se to v těchto oddílech dařilo (některé oddíly měly třeba vlastní zákony a slib, které vyjadřovaly hodnoty skautingu). Navíc se v těchto oddílech vytvářela nová pedagogická a metodická zkušenost, která čerpala z moderních poznatků a zkušeností.

9. etapa: Nové začátky (od konce roku 1989)

Výchozí situace - Na přelomu let 1989 a 1990 došlo k rozpadu tzv. Světové socialistické soustavy na evropském kontinentě. Prakticky ve všech státech do té doby ovládaných Sovětským svazem došlo ke změně režimu (někde pokojně - jako u nás, v Polsku či Maďarsku, jinde občanskou válkou - např. v Rumunsku). Tyto státy začaly samy určovat svůj další vývoj. Některé země - mezi nimi Československo - započaly cestu k vytvoření otevřené demokratické společnosti. Narážely při tom jak na nedostatek vnitřních podmínek (chyběli schopní a charakterní lidé pro řídicí funkce v nových poměrech, právní řád a právní vědomí, téměř neexistující skutečná občanská společnost, nízká produktivita práce a zanedbání investic do nových technologií ap.), tak na určité nepochopení ze strany vyspělejších západních demokracií (nedovedly si zejména představit míru mravní i společenské destrukce způsobené mnoha desítkami let života v totalitním režimu). Společnosti těchto zemí stojí před výzvami globalizace a nabídkou členství v Evropské unii.

Důsledky pro skauting - Hned na počátku (2. prosince 1989) byl veřejně obnoven Junák. Základní směr jeho rozvoje určovalo „Sedmibodové prohlášení“. Některé jeho části (6. a 7. bod, že skauti nebudou vychovávat děti a mládež podle objednávky žádné politické strany a že Junák nebude součástí Svazu socialistické mládeže) měly smysl hlavně pro tehdejší situaci. Ty ostatní ale měly strategický význam pro další vývoj a jsou platné dosud: Skautingu u nás nesmí bránit nic k tomu, abychom se stali plnoprávními členy světového skautského společenství včetně přijetí všech principů... Hlásíme se k odkazu zakladatelů Baden-Powella, Setona i A. B. Svojsíka, vážíme si specifík českého skautingu, ale jsme si také vědomi nutnosti vychovávat dnešní děti a mladé lidi s využitím všeho, k čemu v oblasti výchovy dospěl pokrok i zkušenost získaná v předchozích desetiletích... v našem skautingu mají své pevné místo křesťané, kteří v předchozích desetiletích osvědčili svou statečnost i věrnost skautingu... v našem hnutí mají své pevné místo i dospělí, protože skauting je cestou celoživotní výchovy. (citováno volně, se zdůrazněním smyslu)

V roce 1996 byl Junák - svaz skautů a skautek České republiky přijat do obou světových ústředí WAGGGS i WOSM. Na 8. sněmu Junáka v roce 1998 byl přijat zásadní dokument „Strategie Junáka do roku 2005“. V tomtéž roce se Junáka na základě rozhodnutí sněmu stal zakládajícím a nejsilnějším členem parlamentu dětských a mládežnických organizací u nás - České rady dětí a mládeže.

Důležitost znázorniti hochu, jak veliké odpovědnosti se podjímá, když se rozvíjí v muže a potřeba, aby si uvědomil vážnost života, byly a jsou dosud uznávány dokonce i mezi necivilisovanými obyvateli zeměkoule.

Jsme nakloněni zapomínati na to ve shonu naší civilisace, ale stejným způsobem jako hoch - divoch má prokázati svou způsobilost k honbě a lovu zvěře, ke snášení bolesti, nežli je připuštěn do sboru mladých bojovníků, tak i mladík dneška má být postaven tváří v tvář skutečností života a přinucen přemýšleti a připraviti se na život občana ve světě, v němž žijeme.

P. B. Nevill, Rovering

5.

Principy, cíle a poslání skautského hnutí

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Principy jsou základními kameny skautské výchovy, a jako takové musí být na cestě k cíli respektovány. Představují závazná východiska, kterými se řídí všichni členové hnutí. Skauting je založen na třech obecných principech, které jsou společné všem skautům světa:

1. Povinnost k Bohu – znamená oddanost duchovním principům, povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální a věrnost svému vlastnímu přesvědčení včetně přijetí povinností z toho vyplývajících. Toto se vztahuje i na náboženství, vyznání či přesvědčení neuznávajících osobního Boha (příkladem takového náboženství jsou buddhismus nebo taoismus; vzhledem k odlišnosti východního způsobu myšlení i citění není v těchto náboženstvích otázka „cíle“ – Boha – vyslovena, nýbrž se vše soustřeďuje na „cestu“ – tedy metodu vedoucí ke správnému životu.)
2. Povinnost k jiným – odpovědnost člověka ke společnosti v jejích různých podobách. Snaha o to, být vždy ostatním příkladem, snaha být ostatním prospěšný... Věrnost své zemi v souladu s podporou místního, národního i mezinárodního míru, porozumění a spolupráce. Úcta k ostatním – jednotlivcům, kolektivu, společnosti, státu, národu, celosvětovému společenství. Účast na rozvoji společnosti, při kterém je uznávána a respektována důstojnost jiných lidí a není poškozována příroda. Snaha o zlepšování morální a životní úrovně svého okolí a sebe samé (ho).
3. Povinnost k sobě – odpovědnost za rozvoj sama sebe. Člověk na sebe bere odpovědnost za rozvoj svých možností, schopností, znalostí, a především svých morálních hodnot.

Posláním skautského hnutí je přispět k vývoji mladých lidí, aby rozvíjeli své tělesné, rozumové, sociální a duchovní schopnosti. Zaměřuje se přitom na jedince jako odpovědné občany a členy místních, národních i mezinárodních společenství.

Skautské hnutí je dobrovolné, nepochopitelné výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné jim bez ohledu na původ, rasu, nebo náboženské vyznání, v souladu s cílem, principy a metodou tak, jak byly formovány Zakladatelem (viz. stanovy WOSM).

Cíle představují určité konkrétní „zastavení“ na cestě naplňování celkového poslání. Jsou mnohem více než poslání spoluurčovány situací, v jaké je toto poslání naplňováno – kulturní a společenskou situací, technickým rozvojem, stavem poznání. Stanovením postupných cílů reaguje skauting jak ve světě, tak v konkrétní zemi na tuto situaci, aby v ní co nejlépe rozvíjel ono univerzální poslání.

V české situaci tyto cíle stručně vyjadřuje Strategie Junáka do roku 2005 (zejména kapitola 5. a 7. až 10.) . Z 5. kapitoly vyjímáme:

„Skauting bude nabízet dětem, mládeži i dospělým život, který je smysluplným bytím – možnost orientovat se ve vztahu k duchovním hodnotám, k druhým lidem, ke společnosti k sobě i k přírodě. Bude vychovávat osobnosti, které dokáží kladně ovlivňovat společnost, které jsou součástí elity národa a které se chtějí a dokáží starat o potřebné.“

„Dospívající ve věku 15 – 20 let přesvědčíme, že skauting nabízí přitažlivé životní vzory, kvalitní a atraktivní akce a výchovu k úspěchu – ne nutně materiálnímu – dobré rodiny, platní občané schopní postarat se o sebe i o druhé ap.

Rodiče budoucích skautů přesvědčíme, že skautská výchova se na dětech kladně projevuje (jak v mravní, tak výkonové rovině) a že vychováváme děti pro úspěšnou budoucnost.

Představitelé společnosti (stát a veřejné instituce vzdělávacího a kulturního charakteru) budou skauting vnímat jako výchovu k demokracii a platnému občanství, která nabízí rozvoj obecně užitečných dovedností a postojů, jakými jsou například samostatnost a tvořivost.“

Otázky k přemýšlení

- Jsou všechny tři principy nutné? Proč?
- Je mezi třemi základními principy nějaký vztah? Jaký?
- Který z oněch tří principů je ti zvlášť blízký a proč?
- Který je ti naopak nejvzdálenější – a proč? Jak se k tomu stavíš?
- Jak je tomu u vás v oddíle? S čím máte nejlepší zkušenosti? S čím naopak jsou potíže? Proč?
- Jak se tyto principy promítají do tvého osobního života? V čem ti pomáhají?
- Jsou i jiná výchovná hnutí, která mají podobné základní principy? Která?
- V čem je skauting nejlepší? Proč sis ho vybral(a)?
- Znáš Strategii Junáka do roku 2005? Pomáhá ti?
- Zkusili jste si u vás v oddíle vypracovat podobnou „strategii“. Pokud ano – s jakým výsledkem? Pokud ne – proč?

Indián se vyznačoval svou poctivostí a spolehlivostí. Jako junákovi se mu mohlo věřit a ve svém jednání s bělochy nikdy neporušil úmluvy a neustoupil od toho, na co dal slovo. Oproti tomu bílí obchodníci nebyli tak čestní a skoro všechny úmluvy s Indiány byly bělochy zrazeny. Kdyby tito obchodníci byli bývali vychováni jako junáci, všechno vraždění Indiánů by se nikdy nebylo událo.

John Hargrave, Listy z wigwamu

Duchovní rozměr skautingu

Jedná se o nejdůležitější téma celé oblasti „Myšlenkové základy skautingu“. Na dobrém porozumění a vnitřním přijetí toho, co se rozumí **duchovním životem**, záleží nejen úspěšnost skautského působení, ale vůbec lidského života. Vzhledem k tomu, že dosud jsou kolem skutečnosti duchovního života nakupeny různé předsudky a nedorozumění, je třeba si vyjasnit především toto:

Duchovní život se týká každého člověka. V té nezákladnější podobě je duchovní život totiž rozvojem naší vnitřní možnosti ke svobodnému životu, je tedy **výchovou ke svobodě**. Samotná dispozice svobody vytváří základ našeho lidství, naší lidské důstojnosti. V ní je velikost i ohrožení člověka. Člověk na rozdíl od jiných živých tvorů na planetě Zemi „není omezený na to, co mu příroda přiklá“ (Erazim Kohák). Musí se tedy naučit správně rozhodovat. A za svá rozhodnutí zodpovídat. Duchovním životem se právě vychovává a rozvíjí naše schopnost se správně rozhodovat a nést za tato rozhodnutí odpovědnost – tedy naše svoboda.

V praxi – jelikož svoboda je v zásadě předpokladem **rozhodovat se pro dobro a následně ho uskutečňovat** – probíhá tato její výchova ve dvou rovinách:

- 1) Předně jde o schopnost poznávání, co je vskutku dobré, správné. Stručně se dá říci – je to výchova „ve škole Pravdy“. Prakticky to znamená výchova **svědomí**. Každý člověk se totiž rodí se svědomím jako s dispozicí, která – jestliže bude správně rozvíjena – mu umožní stále lépe rozeznávat, co je opravdu dobré a co naopak škodí – a to nejen z jeho hlediska, ale universálně (= podle mravního řádu). Tato dispozice musí být nejprve „probuzena“ – to se děje zpravidla v rodině, kde se (např. prostřednictvím pohádek) dítě učí zásadnímu rozlišení dobra a zla. V mladším školním věku by pak toto probuzené svědomí mělo být dále prohloubeno přijetím určitého systému mravních norem (takovým systémem je např. skautské desatero, heslo a příkaz dobrého skutku). Jde o určité „nasměrování“. Dospělé svědomí pak charakterizuje schopnost řešit nejen obvyklé situace na základě aplikace mravních norem, ale citlivost pro skutečné „doteky“ samotné Pravdy. Takto rozvinuté svědomí (k němu směřuje celý systém skautské výchovy) pak umožňuje s plnou odpovědností řešit mravně správně i velice náročné situace vyžadující řešení konfliktu mezi různými mravními normami, nebo vyžadující krajní statečnost, obětavost či vytrvalost.
- 2) Druhou rovinou je schopnost to, co poznáváme jako dobré, správné, také uskutečnit. Jde o to, že teprve svoboda projevená

činem dochází svého naplnění. Stručně řečeno – znamená to „vstoupit do školy Lásky“. Prakticky to znamená učit se vytvářet dobré **vztahy**. I tady při správném vývoji prochází člověk několika fázemi. Z toho hlediska je například ve školním věku velice důležité vytvářet dobrá kamarádství. Universální podobou kvalitního vztahu dospělého člověka je přátelství. To může na sebe brát různé konkrétní podoby (partnerská láska, skautské bratrství, týmové přátelství ap.). Prostřednictvím těchto vztahů se totiž svoboda osvědčuje jako zralý základ společenství, kterými doslova naplňujeme náš slib o „službě nejvyšší Lásky“.

V různých kulturách, civilizacích a společnostech byly hledány a nalezeny pro tuto celoživotní výchovu svobody různé cesty. Říká se jim **spirituality**. V některých případech tyto spirituality mají povahu náboženství, jinde filosofie nebo určité praktické průpravy. Všem je společná hluboká důvěra v to, že smysl lidského života je zaručen, pokud člověk svůj život postaví pod vládu Pravdy a Lásky (tak bývá na základě lidské zkušenosti ve většině duchovních cest často charakterizována absolutní skutečnost).

Skauting – i když je jeho vznik historicky spjat s křesťanstvím – nepředepisuje svým členům žádnou konkrétní spirituální cestu. Současně však s respektem a porozuměním přijímá všechny spirituality, které vedou k naplňování principů skautingu a slibu i zákona, který z nich vychází. Poznávácím znamením toho, zda o takovou spirituální cestu opravdu jde, je respektování obou výše uvedených rozměrů duchovního života ve skautingu: citlivé individuální svědomí a vytváření dobrých, kvalitních vztahů.

Důležitá poznámka:

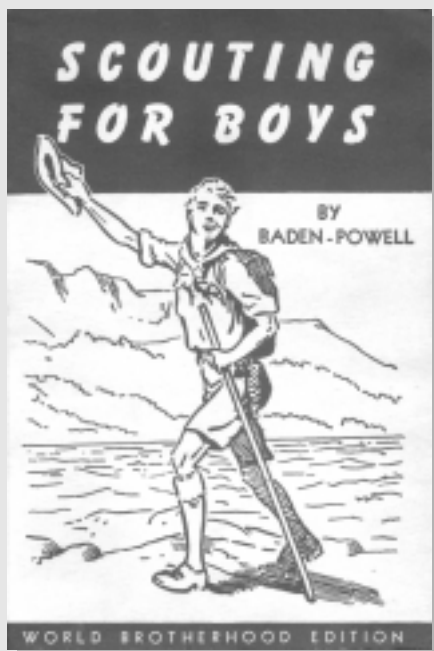
Častokrát se zaměňuje duševní a duchovní. Proto je třeba si dobře vyjasnit, jak to spolu souvisí, v čem se liší a kde se vzájemně potřebují:

- **duševní** vlastnosti jsou našimi dispozicemi, abychom mohli cítit, myslet, rozhodovat. Patří jen k naší bytosti – duševní vlastnosti **máme**. Duševní život pak rozvíjí tyto naše vlastnosti – abychom bohatě a citlivě cítili, správně a o mnohém přemýšleli, dokázali se včas a jasně rozhodovat. **Duševní život je předpokladem života duchovního.**
- **duchovní** naopak nemůžeme mít, nýbrž v duchovním **jsme**. Do duchovní skutečnosti vstupujeme, když **překračujeme omezenost svého bytí (svého „já“) k někomu druhému**. Tím druhým může být druhý člověk či společenství lidí, jiný tvor, někdy příroda v celku, nejhlubší Tajemství vši skutečnosti – Bůh. V konkrétním případě má samozřejmě náš vstup do duchovního života (navázání Já – Ty) podobu nějaké tělesné–duševní aktivity (pomoci, hry, tvorby ap.), ovšem pouhou duševní rovinou přerůstá právě oním zaměřením k bytosti druhého. Odehrává se vždy pouze v přítomnosti (vzpomínání na minulost i představování si budoucnosti jsou pouze duševní aktivity).

Obrazně řečeno – duševní život (Já) je jako břeh, ze kterého je možno postavit „most duchovního života“ k druhému břehu (Ty). Proto ve skautském výchovném systému je důležité rozvíjet souběžně jak duševní předpoklady a tím i duševní život, tak z něj vyrůstající život duchovní. Velká většina skautských „zkoušek“ a jiných metodických pomůcek (štupně, odborky) je účinnou formou rozvíjení různých složek duševního života (pozornost, soustředění, sebeovládání, pohotovost, soucitění, odvaha ap.), které jsou nezbytné ke kvalitnímu duchovnímu životu. Ten se přiměřeně věku „odehrává“ hlavně v kamarádství, přátelství, partnerství, životu ve společenství, soucitění s přírodou a pokusy o dialog s Bohem.

Otázky k přemýšlení

- Jaký je můj osobní duchovní život v současnosti? Jak jsem dospěl(a) k této podobě svého duchovního života? Co mě na ní přitahuje? Co mi v ní schází? Proč?
- Znáám někoho, jehož duchovní život mě přitahuje? V čem a proč?
- Jaká z tradičních spirituálních cest (náboženských) je ti nejbližší a proč? Která naopak nejméně blízká – v čem a proč?
- Jaké mám zkušenosti s vlastním svědomím? Kdy skrze ně dostávám jasné signály a kdy naopak mlčí, i když bych potřeboval(a) pomoc? Proč nestačí být odpovědný jen sobě a druhým lidem?
- Jak ve skutečnosti vypadají tvoje vztahy s nejbližšími lidmi (v rodině, oddíle, škole ap.)? Co je na nich krásné? Co do nich přinášíš ty – v dobrém i špatném?
- Co ve svém duševním životě potřebuješ lépe rozvinout, abys tím umožnil i pokrok ve svém životě duchovním? S čím máš největší potíže? Kde jsou naopak silné stránky tvé duševní výbavy?
- Jak to vypadá s duševními předpoklady pro duchovní život u tobě svěřených dětí v oddílu? Kde jsou jejich silné stránky? Kde naopak slabiny? Co s tím děláte? S jakými výsledky a proč ty výsledky jsou takové?
- Čím konkrétně v oddílovém životě rozvíjíte duchovní život dětí i vedoucích? Jaké máte výsledky? Co považuješ za největší úspěch? Zklamání?

Rytířova družina stála věrně za svým pánem v časech dobrých i zlých a všichni vyznávali stejné ideály jako jejich vůdce:

Svou čest považovali za posvátnou věc.

Byli věrní Bohu, králi a své zemi.

Obzvlášť ohleduplní a zdvořilí byli ke všem ženám, dětem a slabým lidem.

Pomáhali všem.

Potřebným dávali peníze i jídlo a šetřili, aby mohli rozdávat.

Učili se zacházet se zbraněmi pro případ, že by museli bránit svou víru a zemi proti nepříteli.

Abby mohli všechny tyto ideály uskutečňovat, dbali o své zdraví, posilovali své tělo i ducha.

Skaut nemůže udělat nic lepšího, než se těchto rytířských zákonů držet.

R. Baden-Powell, Scouting for Boys

7.

Vyjádření principů v zákoně, slibu a hesle

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Účelem je prověřit nejen znalost tří základních principů světového skautského hnutí a míru jejich pochopení, ale i jejich vnitřní souvislost a schopnost jejich uplatňování ve výchově a sebevýchově.

- **Princip povinnosti k Bohu** – chápaný jako závazek služby vyšším hodnotám než materiálním, případně věrnost náboženství, které je vyjadřuje; celoživotní úsilí o upřímné hledání těchto hodnot. Snaha, aby se tyto duchovní hodnoty stávaly v životě stále více určujícími.

Ve skautském slibu je tento princip vyjádřen závazkem služby nejvyšší Pravdě a Lásce. V zákoně nacházíme vnitřní souvislost zejména s 1., 2. a 10. bodem.

Je třeba si uvědomit, že důraz není na tom, jak kdo přesně chápe nebo dokonce nazývá onu absolutní skutečnost, vůči níž se vztahuje každé skutečné mravní úsilí (pokud jej zkoumáme důsledně a bez předsudků – viz. např. projev Václava Havla v americkém Kongresu 21. 2. 1990), nýbrž na tom, aby si člověk nezbytnost takové skutečnosti pro svůj život jasně uvědomil a poctivě nastoupil trvalou cestu hledání a objevování důsledků, které z toho plynou pro jeho život i pro život ostatních lidí.

- **Princip povinnosti k ostatním** – chápaný jako závazek služby společnosti v nejširším slova smyslu. Jde o podstatný znak skautingu, který je základem jeho dlouhodobé úspěšnosti. Jedná se o ochotu a nasazení se v každém obecně prospěšném díle. Týká se to vlastního zaměstnání, ale i např. správy věcí veřejných, služby vlasti či ochrany přírody. Nejčastější příležitostí samozřejmě bývá služba konkrétnímu člověku – bližnímu (v rodině, oddíle, škole, zaměstnání ap.).

Vnitřní vazbu má tento princip se třetím bodem skautského slibu a zvláště výrazně se 3., 6. a 7. bodem zákona včetně hesla.

Zde je důležité si uvědomit (viz. téma „duchovní život“), že naplňování tohoto principu je bezprostřední možností konkrétně rozvíjet duchovní život. Praktické uskutečňování této „povinnosti k ostatním“ prověřuje pravdivost našeho duchovního života.

- **Princip povinnosti k sobě samému** – chápaný jako celoživotní úkol v práci na rozvoji v oblasti tělesné, duševní a duchovní.

Zde můžeme vidět vnitřní vazbu především na druhý bod skautského slibu (plnit povinnosti vlastní) a 10. bod zákona. Při bližším zkoumání se ukáže, že vlastně každý bod skautského zákona, má-li být úspěšně naplňován, vyžaduje na straně člověka osvojení určitých dovedností (tělesných či duševních), bez kterých ani ta nejlepší vůle nestačí.

Správný vztah k sobě samému – tedy schopnost „mít se rád“ – nesmí být zaměňována za sobecké zaměření se na sebe (egoismus). Mezi schopností mít účinně rád druhé a mít také rád sebe, je těsná vazba: Miluj svého bližního jako sám sebe (Ježíš Nazaretský). Ten, kdo zanedbává svůj vlastní rozvoj, má i pro druhé „ruce prázdné“. Skauting tím, že sebevýchovu a vlastní rozvoj uskutečňuje prostřednictvím atraktivního programu, který zahrnuje službu i hru, samotu i společenství, dává mimořádnou příležitost na optimální spojení vlastního rozvoje s pomocí druhým.

Souvislosti

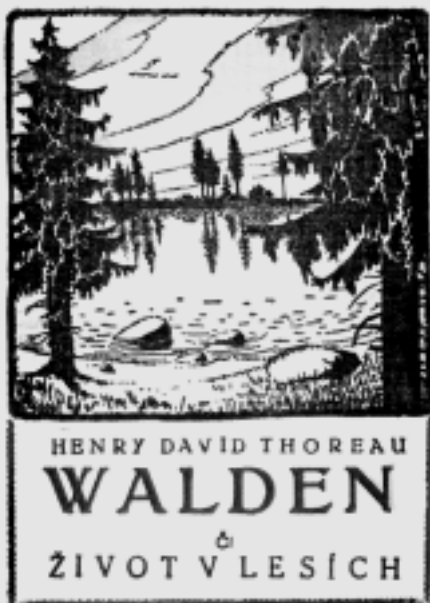
Na zákon, slib a heslo je nutné pohlížet nikoli jako na jednotliviny, ale jako na hierarchicky uspořádaný systém. Jenom všechny tři ideové pilíře našeho skautingu uplatňované v životě jednotlivce dělají skauta skautem, členem světového bratrstva.

Tato souvislost vynikne jednak tehdy, když si představíme, že by skautský zákon existoval sám o sobě – bez základu, který mu poskytuje slib. I ten sebelepší zákon totiž může zdegenerovat na „literu“, která místo toho, aby vyzývala člověka k následování a umožňovala mu orientovat se bez zbytečných ztrát ve standardních situacích, se stane ideologií. Tím je myšlena soustava pravidel, pouček, nařízení a tradic, které si člověk především musí „osvojit“, aby je uměl z paměti, podle nich měřil jednání své, ale hlavně těch druhých – a zbavil se nutnosti alespoň v některých situacích opravdu naslouchat svědomí (a tedy oné absolutní skutečnosti, která skrze něj k nám přichází). Ideologie je pevnou a těžko překonatelnou hradbou, která nás odděluje od skutečné svobody, od skutečného – a tedy riskantního rozhodování, od každého skutečného vztahu Já – Ty. Ideologie mění člověka na automat, který poslušně vykonává „program“. Skautský slib – poukazem ke službě **nejvyšší Pravdě a Lásce** – výrazně upozorňuje, že náš skautský zákon stojí „pod vládou“ této absolutní skutečnosti. A že pokud ho chceme opravdu správně proměnit v život, nemůžeme se omezit na automatickou „aplikaci bodů zákona“, nýbrž – zejména jako dospělí lidé – musíme **hledat v dialogu**, jak má být v konkrétním životě obecná směrnice zákona naplňována. Tento dialog – vedený právě „pod zorným úhlem nejvyšší Pravdy a Lásky“ – má samozřejmě různé podoby (blíže o nich pojednávají různé spirituální cesty), rozhodně však nemůže obejít dialog vedený ve vlastním svědomí, dialog s lidmi, kteří nás obklopují, i poctivé zkoumání na základě vlastního dosažitelného poznání.

Platí ovšem i opačná vazba: samotný slib by bez konkrétních ustanovení zákona velmi snadno mohl skončit jen u samých „dobrých úmyslů“ a „zbožných přání“. V zákonu a heslu dostává duchovní rovina slibu své „konkrétní tělo“. Při bližším zkoumání se navíc ukáže, jak dobře je náš skautský zákon vymyšlen: je vskutku univerzální a pokrývá prakticky všechny důležité oblasti lidského života. Heslo **Buď připraven!** pak stručným způsobem vyzývá k tomu, co tak či onak zdůrazňují všechny účinné spirituální cesty: je nutná pozorná bdělost. Ve skautském „provedení“ pak má tato „pozorná bdělost“ i velice praktickou podobu.

Otázky k přemýšlení

- Jaký konkrétní obsah má pro tebe ona „služba nejvyšší Pravdě a Lásce“? Co znamená pro tvůj osobní i skautský život?
- Jaký konkrétní obsah má pro tebe „povinnost vůči druhým“ – jak se ti daří naplňovat? Kde se ti to naopak nedaří a proč?
- Jaké jsou tvá osobní obdarování („hřivny“) a jak je rozvíjíš? Jaké jsou naopak tvé slabiny – jak se s nimi vyrovnáváš?
- Přemýšlel(a) jsi o svém osobním povolání? S jakým výsledkem?
- Daří se ti v osobním i oddílovém životě „prodchnout“ směrnice zákona „duchem Pravdy a Lásky“? Kdy a kde se ti to daří a kde naopak ne? Proč?
- Jaký styl autority chceš uplatňovat – a jaký se ti daří? Na čem je založen? V jakém vztahu je k oněm třem principům?
- Jak podporuješ u sebe i u svěřených dětí onu permanentní „připravenost“ – pozornou bdělost? Kdo ti v tom pomáhá?
- Nezůstáváš u výkladu skautského zákona na „dětské úrovni“? Co všechno například pro tvůj současný život znamená 1. bod zákona Mluv pravdu?
- Se kterým bodem zákona máš největší potíže a proč?

Myslím, že bychom měli daleko více důvěřovati, než důvěřujeme. Měli bychom se zbaviti toliko starosti o sebe a za to raději ji věnovati jinému. Příroda jest tak dobře přizpůsobena naší slabosti, jako naší síle. Stálá úzkost a napjetí některých jest málem nezhojitelnou jakousi chorobou. Rádi zveličujeme důležitost každé své práce, a přece, kolik jsme jí ještě nevykonali! nebo, což kdybychom se rozstnali?

H. D. Thoreau, Walden či život v lesích

8.

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Prostředky a metody skautské výchovy

Toto téma je podrobně probíráno v okruhu „metodika“. Proto zde jen stručně poukážeme na důležité souvislosti.

Prostředky jsou jednotlivé konkrétní „prvky“, kterými uskutečňujeme jednotlivé výchovné cíle.

Metodou rozumíme vhodnou soustavu (systém) prostředků a vazeb mezi nimi, která ve svém výsledku vede k dosažení celkového výchovného cíle.

Příklad:

Skautský slib a zákon jsou výchovné prostředky, systematické využívání slibu a zákona při celoroční činnosti (k vigiliím, k hodnocení dne, k různým „rituálům“, ke hrám, ke „kulturnímu oddílovému životu“ – písničkám ap.) je metoda.

Skautskou metodu definujeme jako soustavu postupné sebevýchovy pomocí:

- slibu a zákona
- učení aktivní činností
- spolupráce mladých lidí s dospělými (vůdce jako vzor i starší bratr)
- týmové spolupráce malých skupin – družin, v nichž si sami mladí lidé za vedení dospělých postupně uvědomují a přijímají odpovědnost a cvičí se v sebeovládání zaměřeném k upevňování charakteru, stávají se spolehlivějšími, získávají samostatnost, sebedůvěru a schopnost spolupracovat i vést.
- postupných podnětných programů, které jsou založeny na zájmech účastníků, na individuálním přístupu i spolupráci; zahrnují hry, užitečné dovednosti, službu obci a převážně se odvíjejí v úzkém styku s přírodou (to však není podmínkou)

Skautský program musí být chápán jako vzestupná cesta, kterou uspokojíme potřebu postupného, harmonického rozvoje mladých lidí. Jedním z nástrojů tohoto postupu je soustava zkoušek a odznaků. Chceme-li dosáhnout těchto cílů, musí být program podnětný, aby zaujal ty, kterým je určen. Měl by být vyváženou kombinací rozmanitých činností, založených na zájmech účastníků. Ve vyvážené kombinaci rozmanitých činností jsou hry, užitečné dovednosti a služba společnosti. Nezastupitelnou úlohu ve skautské činnosti hraje příroda a život pod širým nebem.

Typickými výchovnými prostředky jsou:

- schůzky – družinové, oddílové; vycházky do přírody, tematické vycházky, účelové vycházky; výpravy – jednodenní, vícedenní; tábor – jako vyvrcholení skautského života
- různá setkání se zajímavými lidmi, besedy ap.
- junácké vzdělávací, motivační kurzy, lesní školy ap.
- kulturní akce – návštěvy muzeí, divadel, galerií, kin..., vlastní umělecká činnost

Otázky k přemýšlení

- Jsem opravdu schopný rozlišovat mezi cíli a prostředky?
- Jak je tomu konkrétně při realizaci celoroční činnosti? Co jsou cíle a co prostředky? Jak je tomu na táboře?
- Které prostředky jsou mi blízké – a se kterými mám potíže? Proč?
- Co si myslím o pravidle: Do programu je možno zařadit prakticky všechno, co není zjevně nebezpečné, ale hlavně musím vědět „proč“ to zařazuji – i ta nejlepší hra může být nevhodná, když to nevím?
- Jaké výchovné metody používáš osobně vůči sobě i svěřeným dětem? S jakým výsledkem? V čem jsou jejich přednosti a nedostatky?

*Ale naše doba a rozumná výchova snaží se zavíratí před
dívkami dvéře klášterů a vracetí je skutečnému životu
a zdravým jeho zásadám. Naléztí pak zlatou stezku střední
a po ní jítí, má býtí touhou všech, jimž záleží na zdravé
výchově naší mládeže – ať hochův, ať dívek.
A dívčí skauting velikou měrou přispětí může ke zdravé této
zásadě, vypěstí-li v dívce pevnou a ušlechtilou povahu,
dosti silnou, aby z vlastní vůle odolávala zlu a jeho
nástrahám.*

P. Biliánová, O dívčím skautingu

9.

Symbolika a tradice jako výchovný prostředek

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Jedním z nejdůležitějších prostředků duchovní výchovy (nejen ve skautingu) je správné užívání symboliky a tradice. Cokoliv je možno označit za **duchovní**, není přece vnímatelné smysly. Abychom tedy vůbec začali tušit, že duchovní skutečnosti existují, musíme být na ně upozorněni způsobem, který jsou naše smysly schopné zachytit. A právě tuto službu nám poskytují **symbols**. Symbols jsou totiž vnímatelnými „ukazateli“ na nevnímatelné duchovní skutečnosti.

Příklad:

Samotné přátelství je smyslově nevnímatelná duchovní skutečnost. Abychom se s druhým „dorozuměli“ o našem společném přátelství, používáme k tomu „jazyk“ obsahující celou řadu symbolů: podání ruky, úsměv, pohled do očí, přátelsky přivracený postoj, různé dárky, slova poukazující k tomuto našemu přátelství („můžeš se na mě spolehnout“, „věřím ti“, „jsem s tebou rád“ atd.) atd.

Je jasné, že tato „řeč symbolů“ může být různě vykládána. To může způsobit různá nedorozumění včetně toho, že vůbec nedojde ke zprostředkování odkazu na onu duchovní realitu, na níž má symbol ukazovat. Zmenšení tohoto nebezpečí je úkolem **tradice**. Tradice je zprostředkovatelem souvislostí, které nám umožňují tuto zprostředkující úlohu symbolů dobře chápat.

Příklad:

V evropské kulturní oblasti je zažitou tradicí, že poctivý pohled do očí je symbolem věrnosti, otevřenosti – zkrátka pozitivního vztahu. V japonském prostředí naopak přímý pohled do očí je projevem drzosti. Tentýž symbol (přímý pohled do očí) tedy v různých tradicích ukazuje na úplně jinou duchovní skutečnost (jednou na přátelství, podruhé naopak na negativní vztah).

Dalším příkladem jsou symbols související s projevy náklonnosti v erotických vztazích. Pro evropskou tradici je významným symbolem náklonnosti polibek na ústa. V tradici společenství z rovníkové Afriky jde o esteticky naprosto nepřijatelné gesto („cucají si sliny“).

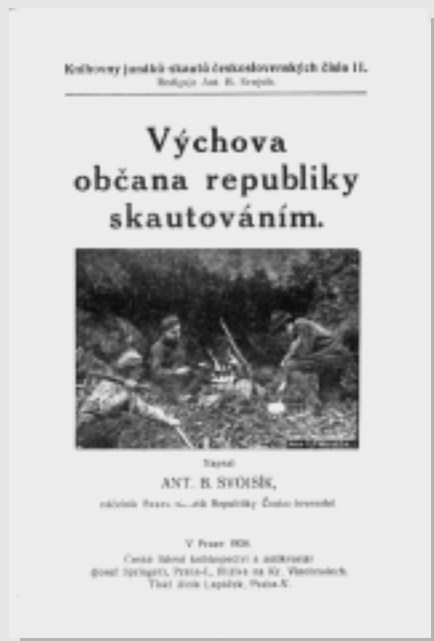
Symbols jsou tedy řečí duchovního života a tradice je „výkladovým slovníkem k této řeči“.

Konkrétně:

- Symbol zprostředkovává (duchovní) skutečnost pomocí „podobnosti“ (nikoli popisem). Toho se využívá jak ve hře, tak v řadě jiných symbolických dějů (např. při vyjadřování citů). Symboly mohou mít vizuální podobu (obrazy a obrazce, gesta, tvary a útvary ap.), sluchovou (zpěv – hymny), ale i čichovou (např. různé vůně), dotykovou či chuťovou.
- Symbol je plně srozumitelný jen ve společenství, kde vzniknul. Tam pak sehrává silnou sjednocující roli.
- Tradice vyjadřuje vztah mezi minulostí a současností, současností a budoucností. Za tradiční se považuje to, co je předané a přijaté jako ověřené, spolehlivé. Proto tradice vyjádřená v symbolu nebo rituálu (dění sestavené ze symbolů) přináší klid a jistotu, pocit sounáležitosti s širším společenstvím a pomáhá tak vypořádat se s nejistotou lidské existence.
- Špatně pochopená tradice může mít ovšem i negativní účinek: brání rozvoji života, přestává poukazovat k duchovnímu, ale stává se sama sobě účelem.
- Každé společenství (etnikum, národ, civilizační či kulturní okruh) má svou vlastní tradici, která vždy navazuje na tradici starší. My, jako Češi, patříme k západní evropské tradici, navazující především na tradici antickou a židokřesťanskou (u nás též keltskou a slovanskou).
- Skautská tradice (založená R. Baden-Powellem, E. T. Setonem a u nás A. B. Svojsíkem) navazuje na tradici starší – viz. otázka 2. Skautská tradice nás spojuje s celosvětovým skautským hnutím, s mezinárodní tradicí je spojena tradice národní.
- Důležitou roli hrají tradice družinové a oddílové (především pro pocit sounáležitosti a celkový „duch“)
- Každá tradice, má-li sloužit, se musí nejen udržovat, ale i rozvíjet. K tomu slouží různé formy „paměti“ (kroniky, fotoalba, memoriály, svátky a významné dny, rituály a symboly ap.), poznávání historie a vytváření dalších živých forem tradice.

Otázky k přemýšlení

- Jaká tradice je pro tvoje porozumění symbolům nejdůležitější? Odkud jsi ji přejal(a)?
- Jaké symboly jsou pro tebe nejpřijatelnější? Které rád(a) používáš? Se kterými máš naopak potíže?
- Co je charakteristickými rysy tradice ve tvém oddílu (středisku)? Kdo, kdy a jak ji vytvářel?
- Které symboly v současném českém skautingu k tobě opravdu „mluví“ – a které už ne? Máš za ně náhradu? Jakou?
- Přemýšlel jsi z tohoto hlediska o skautském kroji? S jakými výsledky?
- Co z tvého hlediska mluví pro užívání odznaků a co proti nim?
- Které symboly jsou ještě dnes schopné ukazovat na duchovní skutečnost vlastnictví (= správného vztahu k vlasti)? Jakou s nimi máš zkušenost?

Tento výchovný systém prošel vítězně celým světem a zušlechtil celou mladou Anglii a Ameriku a jsem přesvědčen, že mohl by pro své cíle humánní, dobrodějně, pro svou řízeň po pravdě, spravedlnosti a kráse státi se přímo náboženstvím mládeže. V něm stajeno je tolik kouzla vábívého a tolik plné těžké pravdy životní, že směle můžeme od něho očekávati, že nám vychová občany nejen tělesně zdatné, ale ovládající a vyznávající všechny ctnosti, jichž souhrn tvoří pravé demokratické občanství.

A.B. Svojsík, Výchova občana republiky skautováním

Skauting jako životní styl, co může dát skauting dospělým

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Je skauting opravdu životní styl? To je základní otázka, kterou nemůžeme nechat bez odpovědi. Buď si člověk na ni odpoví kladně a tím si životní styl začne budovat (třeba i jiný než dle skautingu), nebo ji nechá bez řešení a přestane se vyvíjet – zbude jen přežívání.

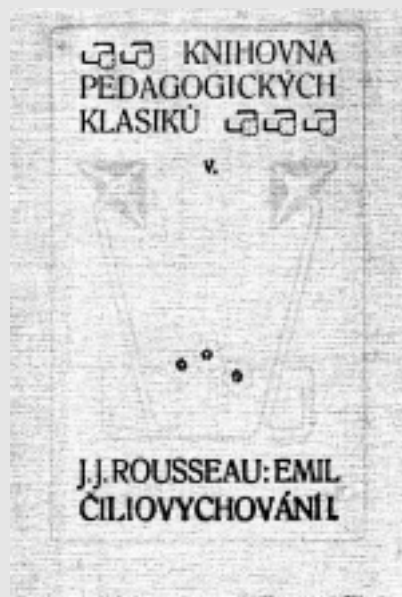
Konkrétně:

- jde o moudrost, kterou zprvu – ještě jako dítě – získáváme napodobováním, ale brzo se dostavuje zkušenost, která nutí k přemýšlení; **vzorem** k napodobení jsou jak předchůdci a zakladatelé skautingu, tak každý, komu se stal skauting životní náplní – vůdci našich oddílů, středisek, okresů atd.
- při vstupování do dospělosti je **touha po velkých věcech** (J.A. Komenský) stejně silná jako tělesný hlad; správně vedený skautský život dává dostatek možností vyzkoušet si vlastní hranice možností i příležitostí prožít v družině – týmu – znásobením sil těch, kdo jdou stejnou cestou
- „Nebýt sám mezi osamělými lidmi“ – skautský způsob nekončícího a mnohotvárného **spolužití s druhými** (od schůzek družin až po setkání věnovaná kultuře a duchovním meditacím) nabízí i poskytuje pomoc v těžkých a krizových okamžicích
- skautkám i skautům, kteří intenzivně žijí pospolu, přechází do krve nejen heslo, slib a zákon, ale získávají vliv a autoritu – tím se připravují, aby **nesli a unesli odpovědnost** v rodině i ve společnosti, aby přebírali pochodeň skautingu od svých předchůdců
- vychovávat celého člověka co do **tělesných dovedností, duševní zralosti a duchovní pevnosti** jistě není jen cílem skautingu – avšak houževnatost skautských ideálů a trvanlivost i věrohodnost praxe a života jeho nositelů – to je ve Svojsíkově pojetí uskutečňování života v pravdě, podle práva a krásným způsobem
- skautské společenství vede v **dospělosti k službě**, přináší **radost**, ba přímo připravuje člověka pro zážitek štěstí mezi svými (chlapci, dívky) a v rodinném životě.

„Jednou skautem – navždy skautem“: Skauting je způsob, jak žít krásný a bohatý život.

Podněty a otázky k přemýšlení

- Třemi cestami můžeme dojít k moudrosti. První je cesta zkušenosti – to je cesta nejtěžší, druhá cesta je cesta napodobení – to je cesta nejlehčí. Třetí cesta přemýšlení – to je cesta nejušlechtlejší. (*Konfucius*)
- Život lidský k vykonání velkých věcí ustanovený, jest sice úzkými jen života mezerami obmezen; než užíváme-li ho moudře, dostačí k vykonání i věcí největších. (*J. A. Komenský*)
- Člověk žije tím, co udělal a rozdal, tím, že potěšil a rozveselil oči, tím, že hořel, aby se druhí ohřáli. (*R. Plajner*)
- ...nebýt sám v davu osamělých lidí. (*K. H. Mácha*)
- Ti, kdo získali sílu, musí s ní snést i odpovědnost, kdo se vyhne jednomu, ztratí druhé. (*E. T. Seton*)
- Skauting není jen tělovýchovou, jen sportem, je to výchova celého člověka po všech stránkách jeho bytí, starajíc se o povznesení kultury ducha, srdce i těla v pravdě, právu i kráse. (*A. B. Svojsík*)
- Co ti dosud skauting „dal i vzal“?
- Co ve tvém případě znamená, že „skauting je životní styl“ – jakou podobu ten styl má ve tvém osobním životě?
- Čím jde tento styl „proti proudu doby“ – v jednotlivých věkových kategoriích? Jaké s tím máte zkušenosti v oddíle? Jak můžeš odvahu „jít proti proudu“ u svěřených dětí podporovat?
- Čím může být naopak určitá falešná představa o „skautském životním stylu“ překážkou a oprávněným pohoršením? Hrozí něco z toho i tobě? Tvému oddílu?
- Jaké je hlavní kritérium toho, zda něco do skautského životního stylu patří?

Žítí, toť řemeslo, kterému ho chci naučiti. Tak, jak vyjde z mých rukou, nebude ani úředníkem, ani vojákem, ani knězem, to přiznávám, bude v první řadě člověkem, dovede býti – bude-li třeba – vším, čím člověk má býti, zrovna tak dobře, jako kdokoli jiný, a nechť ho osud donutí k jakékoliv změně místa, on bude vždycky na svém místě.

J. J. Rousseau, Emil čili o výchování I.

11.

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Skauting jako služba bližnímu

Služba bližnímu je samou podstatou skautského hnutí. V případě, že bych tuto zásadu nerespektoval, přestávám být skautem, skautkou. Služba k bližnímu prolíná skautským slibem, zákonem i heslem:

- „duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližnímu“
- „skaut je prospěšný a pomáhá jiným“
- „skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta“
- „skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských“
- „Sloužím“
- „alespoň jeden dobrý skutek denně“ ap.

Vztah ke druhým bývá buď nepřátelský (resp. zištný), indiferentní (lhostejný) nebo přátelský. Přátelství (láska) se ovšem musí projevovat konkrétně – skutky. Jakmile přestanou tyto skutky být jen nahodilé, nesoustavné, ale stávají se uvědomělým, soustavným a systematickým jednáním, stávají se službou.

I když je cílem poskytovat takovou službu nejen tomu, kdo je nám sympatický, nebo tehdy, když „je to vidět“, jsme za ni chváleni, posilujeme tím naše sebevědomí ap., přesto rozumná výchova nepřeskakuje stupně, kdy služba k bližnímu je rozvíjena a posilována i účinnou zpětnou vazbou (bodování, pochvala ap.) – aby nakonec dospěla do fáze služby více méně nezištné (je třeba reálně vědět, že vždy je člověk nějakým způsobem na takové službě zainteresován, i když jeho motivy mohou být nesobecké).

Důležité je, že účinná služba bližnímu předpokládá schopnosti, vědomosti či dovednosti, kterých si musí každý osvojit. Bez nich totiž jeho snaha může přinést více škody než užitku. Tady je dobrým upozorněním Masarykovo: **„Láska si nežadá nešiků.“**

Skauting je velice účinnou cestou, jak spojovat touhu druhým pomáhat s opravdovou schopností tuto pomoc poskytovat. Konkrétním vyjádřením tohoto jsou ve skautingu hlavně odborky a vlastní skautská metoda „učení se konáním“.

Podněty a otázky k přemýšlení

- „To nejlepší ze života dobrého člověka jsou malé, bezejmenné, zapomenuté činy laskavosti a lásky“ (*William Wordsworth*)
- Jak se ti daří při službě bližním hospodařit s časem? Patříš k těm, kteří neustále „nestíhají“? Proč se do takových situací dostáváš?
- Na základě čeho se rozhoduješ, že někdo potřebuje pomoci?
- Jak řešíš situace „konfliktu zájmů“ – kdy různí lidé od tebe žádají pomoc, která se vylučuje (buď z důvodů obsahových – chtějí něco, co nejde splnit současně, protože se to popírá, – nebo z důvodů časových – nemůžeš se „roztrhnout“)
- Jak zvyšuješ svou schopnost druhým účinně pomáhat?
- Podle čeho si ověřuješ, že tvoje služba vskutku druhým pomáhá?
- Čím konkrétně tento rozměr skautingu naplňujete v oddíle? Jak úspěšně?
- Jak podle tebe si v tomto vede Junák celkově?

Skaut má býti v každé příčině svým samostatným, má býti víc a více sebe sama především, pak ale i jiných vychovatelem. Anglické znamenité heslo „help you self!“ (pomoz si sám!) jest duší instituce skautů. Pomáhej si sám, můžeš-li, pomoz i jiným! Jest vodítkem ve veškerém jich počínání.

Fr. Čáda, Význam skautování

Proč jsem skautem, vůdcem, činovníkem. Činovnícký slib

Je potřeba se zamyslet nad **motivací**, která nás vede k tomu, že se snažíme **vychovávat** chlapce a děvčata. Odpověď na tuto otázku bude samozřejmě u každého poněkud jiná nebo alespoň jinak pojatá. Příprava na tuto část zkoušky by neměla čekateli svádět k tomu, aby se snad naučil to „co se po něm chce“.

To, co by ovšem mělo být společné, je jasné vědomí, co každopádně znamená být skautem, vůdcem, činovníkem:

- Skaut je především ten, kdo dobrovolně přijal závazek žít podle skautského slibu, zákona a hesla. Ví, že se mu to sice mnohdy ne zcela podaří, ale je připraven a schopen o to usilovat vždy znovu. Ví, jaký má před sebou cíl, snaží se za ním za všech sil jít. (Z toho vyplývá, že můžeme mít v Junáku i členy, kteří vlastně skauty nejsou).
- Vůdce resp. činovník je skaut, který využívá své schopnosti, vědomosti i dovednosti k tomu, aby z toho, co sám během skautské výchovy a sebevýchovy načerpal, předal také co nejvíce jiným. Pomáhá ostatním na jejich skautské stezce životem. Vede a zároveň vychovává. Přitom nezapomíná, že i on sám je stále ještě na cestě – snad jen o nějaký kus dál.
- U vůdce se projevuje mnohem výrazněji princip služby a tím i oběti. Služba a oběť jsou plody jeho lásky ke skautingu a ke všem, kteří jsou mu svěřeni. Má tak platit, že čím více lidí je ovlivňováno mým rozhodnutím, tím více služby musím přijmout.
- Nejvlastnějším významem a požadavkem činovníckého hesla je povinnost a závazek trvalé práce na sobě samém – abych byl ve výchově věrohodný. Je třeba mít neustále na zřeteli, že nikdy nemohu dát ostatním to, co sám nedokážu žít.
- Činovnícký slib – „**Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe vést a vychovávat mládež mi svěřenou v duchu skautského slibu a zákona.**“ – důrazem na „ducha“ poukazuje na nezbytnost skutečného vnitřního osvojení, přijetí i praktického naplňování toho, co skautský slib a zákon vyjadřují.

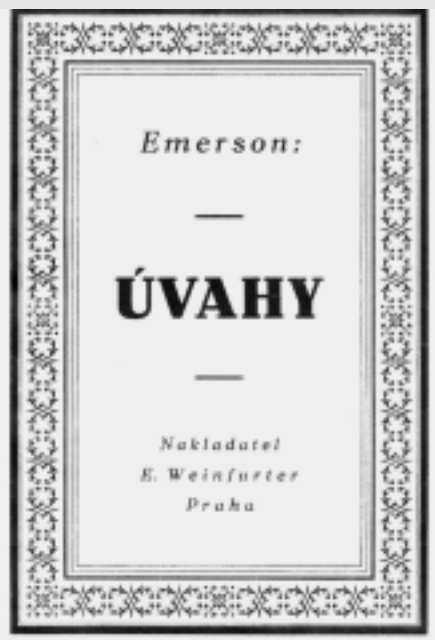
Otázky k přemýšlení

- Proč jsi ty osobně skutečně skautem? Umíš poctivě alespoň pro sebe tuto otázku zodpovědět?
- Jak vypadala tvá „skautská kariéra“ z vnitřního pohledu? Kde byly její „vrcholy“ a kde „propasti“? S čím jsi měl zatím největší potíže?
- Jak ti konkrétně tvůj skautský život pomáhal ve tvém celkovém životě (ve škole, v zaměstnání, v duchovním životě, ve vztazích k ostatním lidem, ve veřejném životě ap.)? V čem ti to naopak komplikoval? S jakým výsledkem?
- Čemu by ses chtěl vyhnout, kdyby ses mohl „vrátit“?
- Co bys chtěl změnit do budoucna na tom, jak skauting zasahuje do tvého života?
- Jaké máš skutečné předpoklady k tomu, abys byl vůdcem (jaké jsou tvé dary pro tuto službu)? S čím naopak myslíš, že budeš mít největší potíže? Jak jim chceš čelit?
- Jaký vzor vůdce máš před sebou?
- V čem bys chtěl svého vůdce následovat – a v čem bys chtěl jít po vlastních cestách? Jaké k tomu máš předpoklady?
- Jak dlouho myslíš, že vytrváš v této službě? S čím bude muset svádět největší „konkurenční boj“?
- Na čí pomoc můžeš při své službě vůdce spoléhat?
- Dovedl bys nejvýše v pěti větech vysvětlit, co to znamená „vychovávat v duchu skautského slibu a zákona“? Zkusil jsi to? S jakým výsledkem? Co bylo nejtěžší?
- Co ti přijde na této službě nejkrásnější? Co nejtěžší? Jaká má rizika pro tebe osobně i pro každého, kdo se jí chce věnovat?
- Myslíš, že tyto své zkušenosti z oddílové výchovy využiješ jako rodič? V čem? Co bys naopak chtěl jako rodič dělat jinak?

13.

Mezinárodní skauting

Více o této kapitole v příručkách „Historie skautingu“ a „Organizace a právo“.

Dva živlové sestavují přátelství, každý je svrchovaný, nevidím žádné převahy ani v jednom ani v druhém, a není příčiny, proč bych jeden jmenoval prvním. Jeden jest Pravda. Přítel jest osoba, s kterou mohu být upřímným. Mohu před ním myslit nahlas. Konečně octnul jsem se v přítomnosti člověka tak skutečného a rovného, že mohu odložit i nejspodnější roucho přetvářky, a mohu s ním jednat s tou prostotou a celistvostí, s jakými jeden chemický atom se setkává s druhým.

R. W. Emerson, Úvahy

14.

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Skauting a veřejnost, postavení skautingu ve společnosti, vztah k podobným hnutím

Podstatné pro toto téma je, uvědomit si, že skauting od počátku svého vzniku byl a stále výrazněji se projevoval jako výchovné hnutí zaměřené na **službu společnosti**. Bezprostředně to vyplývalo z Baden-Powelova smyslu pro uvědomělé občanství. A v československých poměrech od počátku byl skauting důležitou oporou mladého státu. Rudolf Plajner k tomu říká: „My, příslušníci prvé junácké generace, zrozené kolem přelomu století, jsme se pokládali jak za spoluvůdce národní revoluce, tak za spolubudovatele a nositele československé státnosti. Bylo pro nás samozřejmé, že jsme chtěli být při všem, čím republika žila, a brali jsme proto na svá bedra často víc, než bylo únosné pro nepočetnou dětskou a mládežnickou organizaci.“ (viz. Zavátou stopou). V obou případech je vidět, že skauting pohotově a citlivě reaguje na potřeby společnosti.

V **rozvinutých demokratických zemích** západní civilizace jsou skauti oporou společnosti při řešení vážných sociálních patologií (viz. otázka 15.) a současně mají vysokou prestiž, protože projevují dobrou vybavenost důležitými dovednostmi pro život v náročných podmínkách rozvinuté technicko-komunikační společnosti: řídící, komunikační a tvůrčí.

V **rozvojových zemích** Afriky, Asie, Oceánie a Latinské Ameriky jsou skauti oporou vládních i nevládních programů, které sledují odstraňování negramotnosti, osvojování nutných hygienických návyků, hospodářských a výchovných dovedností případně řešení humanitární pomoci.

V **postkomunistických zemích** zatím skauti svoje místo ve společnosti hledají. Proto je pro ně velice důležité, aby:

- měli stále na paměti svoje prvotní poslání – službu společnosti – a hledali konkrétní formy jeho naplnění
- o tomto svém poslání i schopnosti účinně ho naplňovat přesvědčili veřejnost
- dokázali spolupracovat se všemi, kteří usilují v dané oblasti o podobnou službu
- mohli se prokázat skutečnými výsledky.

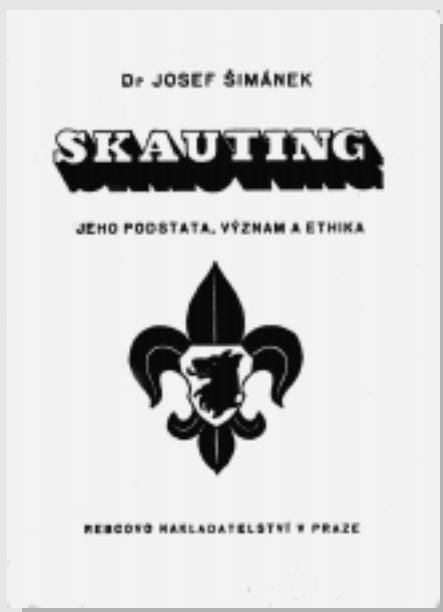
Konkrétními podmínkami pro úspěšné naplnění těchto kroků je:

- dobrá komunikace s veřejností (včetně masmédií a internetu)

- efektivní styl řízení organizace a průhledný způsob financování (založeného na vlastním získávání zdrojů)
- dobrá znalost neziskové sféry (právního rámce, vhodných partnerů, grantových možností, podobných hnutí – shody s Junákem i rozdíly apod.)
- angažovanost na místní úrovni (obec, město): úklid, ekologická stezka, pomoc s Rómy či handicapovanými, spolupráce s domovem důchodců, průvodcovská služba apod.

Otázky k přemýšlení

- Jak konkrétně ve vašem oddílu (středisku) naplňujete výše uvedené úkoly vůči společnosti? Co se vám zatím zvláště daří, co se osvědčilo – proč? Co se zatím nedaří – proč?
- Jak můžeš přispívat ty osobně a jak tvůj oddíl k naplňování těchto úkolů? Co je ti mezi nimi zvláště blízké? Co ti naopak dělá potíže?
- Jak konkrétně vypadá situace ve spolupráci s „obdobnými organizacemi“ v místě tvého působení? Co se tam už daří a co ne? Proč? Máte s nějakou organizací zvláště dobré kontakty? Jsou někde naopak nějaké vážnější potíže? S kým a proč?
- Jaká je tvoje zkušenost ze spolupráce s médii? Proč jste byli úspěšní či naopak neúspěšní? Co byste potřebovali od ostatních (i od ústředních orgánů), aby se vám to dařilo lépe?
- Co víš o prezentaci Junáka na veřejnosti? Účastníš se akcí pro veřejnost? Co si o tom myslíš?
- Jaké máš zkušenosti s rodiči svěřených dětí? Co se ti osvědčilo? Co naopak byla chyba? Proč?
- Máte zkušenosti s nějakou neobvyklou formou pomoci (tělesně či duševně handicapovaní, uprchlíci, problémové děti)?

Snaže se vrátiti člověka přírodě, junáctví nechce ovšem snížení kulturní úrovně životní, ani vytvoření umělého primitivismu, jenž nese i v umění tak často známky degenerované přesycenosti. Usiluje o to, aby rytmus našeho života zněl v souzvuku s rytmem přírodním, aby naše kultura byla spojencem přírody, nikoliv jejím protivníkem, čímž jedině lze odhaliti tajemství pravého života, onoho života, jenž může býti sám v sobě účelem a cílem.

J. Šimánek, Skauting – jeho podstata, význam a ethika

Skauting a jeho role v dnešní době (výzvy a rizika dnešní doby)

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Je třeba vyjít z následujících skutečností:

- 1) Pozice i budoucí úkoly mladé generace jsou už dnes, a o to více budou zítra, podstatně jiné a náročnější, než tomu bylo ještě v životě jejich rodičů, natož prarodičů. Zásadní proměna světa, která se děje před našima očima, je způsobena zejména proměnou komunikačních možností a stále se urychlujícím technologickým vývojem, který vyřazuje mnohé mladé lidi z plného života vinou nezaměstnanosti, nedostatečné vzdělanosti i nepřiměřených sociálních dovedností. Tato proměna s sebou nese, kromě celé řady téměř neuvěřitelných **možností**, také spoustu vážných **ohrožení** – rozpad tradičních vazeb včetně rodin, nová sociální rizika včetně těch velmi agresivních (drogy, společensko–politický extrémismus či sekty), propadnutí konzumnímu, sobeckému a odlidštěnému životnímu stylu. Průzkum provedený v roce 1990 po celé tehdy svobodné Evropě o reálně sdílených hodnotách naší civilizace vyústil do alarmujícího zjištění: „Je mnohem lepší přijít na svět jako auto než jako dítě.“
- 2) V české situaci pak významnou – a bohužel negativní – roli hrají tyto další faktory:
 - a) V důsledku systematického ničení přirozené občanské společnosti komunistickým režimem, který likvidoval spolky, církve, vzdělávací a kulturní sdružení či je znásilnil do polohy služek vládnoucí ideologie, a v důsledku dosud velmi otřesené autority školy, se dnešní česká rodina ocitla ve velmi náročném postavení. Na rozdíl od období první republiky nebo zemí, které neprodělaly „komunistickou kůru“, musí rodina řešit řadu výchovných úkolů bez přiměřené opory ve společnosti a v jejích přirozených strukturách, a to kromě existenčních – tedy hospodářských, bytových, i vztahových – ať už partnerských nebo mezigeneračních, těžkostí. Tím je **dnešní rodina přetížena a mnohem častěji selhává**, což vede k dalším negativním důsledkům jak pro celou společnost, tak pro zdravý vývoj dětí.
 - b) Na druhou stranu se u významné části mládeže projevuje silná touha po pravdě a dobru.

Co tu konkrétně nabízí skauting?

„Skauting bude nabízet dětem, mládeži i dospělým život, který je smysluplným bytím; možnost orientovat se ve vztahu k duchovním hodnotám, k druhým lidem, k sobě i k přírodě. Chce vychovávat osobnosti, které dokáží kladně ovlivňovat společnost, které jsou součástí elity národa a které chtějí a umějí se starat o potřebné.“

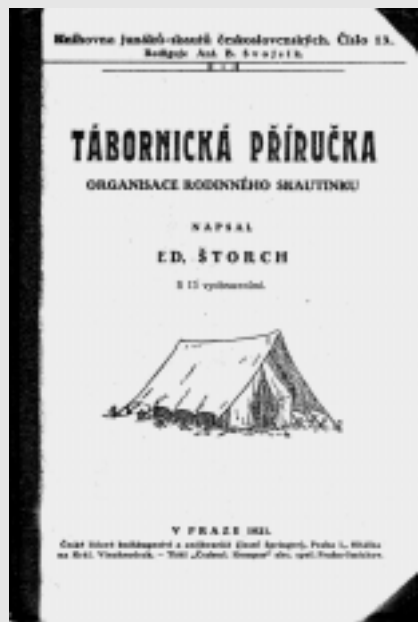
„Klademe důraz na:

- **odpovědný život** – odpovědný vůči Pravdě a Lásce, vůči druhým lidem i sobě, vůči přírodě i společnosti.
- **morálku solidarity** – vědomí sounáležitosti s druhými lidmi, schopnost komunikace, obětavost a toleranci
- **globální myšlení** – schopnost a vůli vnímat svět jako jeden celek, chápat a využívat různé typy poznání
- **tvorivý a nekonzumní životní styl** – podporu všemu, co rozvíjí „trvalou udržitelnost“
- **účinnou výchovu** – vycházející z dobré znalosti dětí.“

(Strategie Junáka do roku 2005 – 5. kapitola)

Otázky k přemýšlení

- Co ty osobně považuješ za největší rizika pro děti a mladé lidi, které znáš? Jakou s tím máš osobní zkušenost?
- Znáš proti těmto ohrožením nějakou účinnou prevenci či obranu? Jakou? Už jsi jí vyzkoušel? S jakými výsledky?
- Co konkrétně ve svém životě děláš pro to, abys nebyl stržen konzumním životním stylem? S jakými výsledky? Co je pro tebe v tomto ohledu nejtěžší? Jaká závislost ti hrozí nejvíce? Víš o ní vůbec? Jak s ní bojuješ?
- Co konkrétně v oddílu děláte pro to, abyste čelili rizikům, která doléhají na tobě svěřené děti? S jakým výsledkem? Co se osvědčilo? Co ne a proč?

Tábornictví spojuje se skautinkem společná idea - láska k přírodě a demokratické občanství. Obě tyto stránky myšleny jsou opravdově. Není ještě láskou k přírodě, utrhneme-li kytičku a doma ji opatrujeme a není pravým občanstvím, hleděti si svého zaměstnání a pasivně přihlížeti ke všemu, co se kolem děje.

(Eduard Štorch, Tábornická příručka organisace rodinného skautinku)

Skauting jako výchova občana (obec, vlast, Evropa)

EDICE
VŮDCOVSKÁ
ZKOUŠKA

MYŠLENKOVÉ
ZÁKLADY
SKAUTINGU

Výchova k občanství je jeden ze základních cílů skautingu. Baden–Powell ji odvodil zprvu ze své zkušenosti vytváření mírových poměrů po válce (viz. kniha „Vlk, jenž nikdy nespí“) a následně z potřeby v anglické (a dále světové) společnosti na přelomu minulého a našeho století působit k toleranci a podporovat rovnoprávnou výchovu mládeže.

Svojsíkova doba zdůrazňovala národní cítění a posilování samostatnosti vlasti. Současný přístup skautingu odráží snahy o pospolitost v evropském i světovém měřítku – je dobře zřejmé ze „Základních principů“ WOSM, metodických zásad i programů WAGGGS a ISGF.

Konkrétně:

- Skauting je hnutí, které má národní, mezinárodní i univerzální charakter, mající za cíl připravit každému národu a celému světu mladé lidi, kteří budou fyzicky, morálně i duchovně silní (z usnesení Mezinárodní výroční konference skautů v srpnu 1924 v Kodani).
- Junák, svaz skautů a skautek České republiky, je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení, sdružující své členy a členky bez rozdílů národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů. Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem Baden Powellem (Stanovy JUNÁKA z r. 1994, 2. bod skautského slibu, 2. a 3. bod skautského zákona).
- Směrování naší vlasti k Evropské unii je v dobré shodě se spoluprací s našim „patronským“ skautským hnutím v Holandsku i s kontakty především se skautskými organizacemi našich nejbližších evropských sousedů. Celosvětové jamboree na přelomu 1998/99 prakticky ukázalo (nejen účastníkům výpravy) mezinárodní rozměr hnutí, potvrdilo naši skautskou praxi a inspirovalo i účastí na veřejně prospěšných akcích.
- Týmová práce v malých skupinách (především v družinách) má velký význam při výchově k odpovědnosti i k vedení činnosti, jejímž odrazem je v dospělosti odpovědný občanský postoj v obci i v širších společenských souvislostech. Tomu dobře odpovídá organizační členění Junáka, jehož

základem jsou oddíly s působností v obcích (městských obvodech) – na ně navazující vyšší úrovně sdružení.

- Principy jednání i správy věcí v Junáku jsou dány Stanovami, praxí i zkušenostmi včetně informací z celosvětového skautingu. Hlavním rysem je nezisková a přitom samosprávná činnost, což je praktickou školou demokracie od školního věku jeho členů až po věk dospělý (viz též heslo roverů a rangers „SLOUŽÍM“ a heslo dospělých „POVINNOST – ODPOVĚDNOST – KÁZEN“).
- Pohled na vlastní okolí i na starší vůdkyně a vůdce až po nejvyšší představitele Junáka je zvláště dnes přirozeně kritický. Pokud jde především o snahu zdokonalovat sebe uprostřed týmu a naopak přispívat k pokroku celku, do kterého patřím, není třeba se obávat budoucnosti. Skautský styl života také zahrnuje oboustranný vztah společnosti a Junáka: to však nelze omezit jen na získávání dotací od státu a obcí, na něž by odpovídaly oddíly nahodilými akcemi. Svojsíkův důraz na samosprávu v oddílech jako školu demokracie je dnes stejně významný jako v jeho době.

Občanská společnost

Pro porozumění tomu, jak účinně naplňovat v rámci skautského působení požadavek občanství, je důležité chápat dnes často užívaný (i zneužívaný) termín občanská společnost. Jeho původ sahá do konce osmnáctého století, kdy vyjadřoval kontrast ke společnosti, která byla rozdělená na jedné straně na „vládce“ (k nim patřila šlechta a představitelé církve) a „ovládané“. V občanské společnosti šlo naopak o situaci, kdy svobodní lidé – aniž by jim to někdo musel nařizovat a násilím je k tomu nutit – sami dokázali převzít odpovědnost za „veřejný prostor“. Tím se z nich stali právě občané. Dnes tedy občanskou společností rozumíme všechny aktivity (někdy vázané na organizační struktury – např. neziskové organizace, veřejně prospěšné společnosti, církve apod. – jindy spojené jen určitým úkolem – např. iniciativa občanů vedoucí k uskutečnění nějakého ekologicky, kulturně či charitativně důležitého projektu), které naplňují úkol společně se starat o rozvoj veřejného života. V této sféře se stát stává jen jednou z institucí, která navíc má dosti omezené možnosti působení (z důvodů organizačních ale i psychologických). Heslem občanské společnosti by mohlo být to, co poradil John Fitzgerald Kennedy Američanům, když hledali cestu k ozdravení americké společnosti na přelomu 50. a 60. let: „**Neptej se, co dělá Amerika pro tebe, ale ptej se, co ty můžeš dělat pro Ameriku.**“

Podněty a otázky k přemýšlení

- Dobře vedené naše oddíly jsou vzorem samosprávy mládeže, jsou malé, demokratické republiky. (*A. B. Svojsík*)
- Jednej tak, aby zásada tvého jednání se mohla stát obecně platným zákonem. (*Immanuel Kant*)
- Chceš-li hýbat světem, pohni především sám sebou. (*Sokrates*)
- Každý má takovou cenu, jakou má to, o čem usiluje. (*Marcus Aurelius Antonius*)
- Hanba o pokažení mluvití a o nápravu se nestarati. (*J. A. Komenský*)

- Jak ty osobně se angažuješ ve veřejném životě? Co si o této své angažovanosti skutečně myslíš? Komu je prospěšná a proč?
- Jak přispíváš k tomu, aby zejména veřejnoprávní média skutečně vykonávala službu veřejnosti kvalitně?
- Jaký ty máš osobně postoj ke své vlasti? Co tam hraje důležitou roli?
- Považuješ naše včlenění do Evropské unie za důležité? Dobré? Problematické? Proč?
- Máš promyšlený způsob, jak odmala vychovávat děti k vlastenectví? K občanství? Jaké vlastnosti, dovednosti, postoje jsou k tomu důležité? Jaké metody a programové prvky k tomu může skauting nabídnout?

Přehled literatury:

A) Základní (povinná)

- Stanovy Junáka - svazu skautů a skautek České republiky (Hlava 1 až 3). TDC, Praha 2000.
- Strategie Junáka - svazu skautů a skautek do roku 2005.
- První pomoc ke slibu (ve sněmovních materiálech 5. sněmu; na internetových stránkách Duchovního odboru Junáka)
- Erazim Kohák: Pestrost a pravda. Příloha čas. Kmene, ročník 99-00, č. 11.
- László Nagy: 250 milionů skautů. TDC, Praha 1999.
- Základy duchovní dimenze ve skautingu (www.skaut.cz/)

B) Vhodná

- Stanovy WOSM a WAGGGS. TDC, Praha 2000.
- Antonín B. Svojsík: Základy junáctví. MERKUR a Junácká edice, Praha 1991.
- Rudolf Plajner: Úsvit českého junáctví. Junácká edice, Praha 1992.
- W. Hansen: Vlč, jenž nikdy nespí. Scoutarch, Praha 1994.
- Kol. historické komise: Historie skautingu. TDC, edice VZ, Praha 1999.
- V. Kysilka, L. Rusek, F. Kožík: Úvahy nad wocrafterským zákonem. The Ernest Thompson Seton Institute, Praha 1998.
- Velen Fanderlík: Táborové epištoly. SIC, Praha 1991.
- Absolutní horizont. Nadace FONS, Praha 1994.
- Duchovní dimenze ve skautské výchově (materiál pro 5. sněm; bude na [www.duchovního odboru](http://www.duchovniho.odboru.cz))
- Základy duchovní výchovy ve skautingu (příloha oběžníku DRJ 1996; bude na [www.duchovního odboru](http://www.duchovniho.odboru.cz))
- Seminář WOSM - speciál zpravodaje Junák hlásí 1991. SIC, Praha 1991.
- Skautský oddíl I, II. a III. Skauting, Liberec 1992, 1995, 1996.
- Skautskou stezkou. TDC, Praha 1998.
- Marie Černá: ABC nejen pro skautky. IDEA SERVIS, Praha 1996.
- Petr Hájek: S vlčaty. Skauting, Liberec 1996.
- J. Čáka: Junácká symbolika. MERKUR, Praha 1990.
- Petr Hájek: Smečka volá, sv. 6 – Symboly. Středisko Vavéha, České Budějovice.
- Erazim Kohák: Průvodce po demokracii. Sociologické nakladatelství, Praha 1997.
- Erazim Kohák: Hesla mladých svišťů. Kalich, Praha 2000.
- Václav Bricháček: Poselství skautské výchovy. Skauting, Liberec 1991.
- Václav Bricháček: Skautské putování po stezce životem. Nadace FONS, Praha 1995.

C) Rozšiřující (pro zájemce)

- Radim Palouš: Světověk. Vyšehrad, Praha 1990.
- Radim Palouš: Dopisy kmotřenci. Zvon, Praha 1990.
- Chalíl Džibrán: Prorok. Vyšehrad, Praha 1996.
- David Fontana: Cesty ducha v moderním světě. Portál, Praha 1999.
- Romano Guardini: O posvátných znameních. Karmelitánské vydavatelství, Kostelní Vydří 1992.
- Jaromír Marek: Po stopách junáckých myšlenek. Středisko Vavéha, České Budějovice.
- Peter Blesser: Příběhy k zamyšlení I, II. Nadace FONS, Praha 1995, 1996.
- Peter Blesser: Příběhy k zamyšlení III. TDC, Praha 1998.
- Karel Čapek: Hovory s TGM. Československý spisovatel, Praha 1990.
- Erazim Kohák: Poutník po hvězdách. Portál, Praha 2001.
- Erazim Kohák: Člověk, dobro a zlo. Ježek, Praha 1999.
- Erazim Kohák: Zelená svatozář. Sociologické nakladatelství, Praha 2000.
- Erich Fromm: Umění milovat. Český klub, Praha 1997.
- Anselm Grün, Meinrad Dufner: Spiritualita zdola. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1997.
- Miloslav Nevrlý: Karpatské hry. Skauting, Liberec 1992, 2000.
- Bruno Břečka: Kronika čs. skautského hnutí. Brněnská rada Junáka, Brno 1999.
- Martin Buber: Já a ty. Votobia, Praha 1995.

Základní charakteristika skautingu

OBSAH

■ Podíl na výchově mladých lidí	58
■ pomocí systému postupné sebevýchovy ...	64
■ založené na souboru hodnot	73
■ Hnutí	75
■ pro mladé lidi	77
■ dobrovolné	79
■ otevřené všem	81
■ nepolitické	83
■ nezávislé	84

Následující text byl vytvořen Světovým výborem WOSM jako podklad pro jednání Světové skautské konference v roce 1999 o definici poslání skautingu.

Tato definice v doslovném překladu zní:

Posláním skautingu je přispět k výchově mladých lidí prostřednictvím hodnotového systému, založeného na skautském slibu a zákonu, pomáhat jim vytvářet lepší svět, kde naleznou uspokojení jako jednotlivci a budou hrát konstruktivní roli ve společnosti.

Toho je dosahováno:

- jejich zapojením během „formativních let“ v procesu non-formální výchovy,
- používáním zvláštních metod, které činí každého jednotlivce hlavním činitelem jeho rozvoje jako sebevědomé, solidární, zodpovědné a uvědomělé osobnosti,
- napomáháním v ustavování jejich hodnotového systému, založeného na duchovních, sociálních a osobních principech, tak jak jsou vyjádřeny ve slibu a zákonu.

**PODÍL NA VÝCHOVĚ
MLADÝCH LIDÍ:
CÍL SKAUTINGU**

**POMOCÍ SYSTÉMU
POSTUPNÉ
SEBEVÝCHOVY...**

**ZALOŽENÉ NA
SOUBORU HODNOT.**

1. CO JE VÝCHOVA?

a) Definice

Stanovy světové organizace skautského hnutí jasně říkají, že skauting je „výchovné hnutí“.

Výchova v nejširším slova smyslu je celoživotní proces, který umožňuje jedinci celkový a postupný rozvoj vlastních schopností jako jedince i jako člena společnosti. Na rozdíl od běžné představy je výchova záležitostí, která daleko přesahuje pouze formální vzdělání (tj. školu), a to jak záběrem tak trváním.

- **Celoživotní proces:** rozvoj jedince neprobíhá výlučně pouze ve „formativních létech“ (dětství a adolescence). Pokračuje totiž po celý život. Jako u každého „procesu“ i zde jsou výkyvy nahoru a zase dolů - období větší aktivity, citlivosti, většího významu než ostatní. A tento proces musí být podporován.
- **Postupný rozvoj vlastních schopností:** cílem výchovy je podílet se na plném rozvoji samostatného, solidárního, zodpovědného a uvědomělého jedince:
 - Samostatný - schopný rozhodovat se a řídit si svůj život
 - Solidární - aktivně projevující zájem o ostatní
 - Zodpovědný - schopný nést následky svých rozhodnutí, plnit své povinnosti a dokončit vše, co začne
 - Uvědomělý - snaží se žít podle svých hodnot a podporuje ideály, které jsou podle něho důležité
- **Jako jedinec:** rozvoj všech schopností jedince ve všech oblastech růstu - fyzickém, intelektuálním, emocionálním, sociálním a duchovním.
- **Jako člen společnosti:** rozvoj vnímání svého okolí a starosti o něj, rozvoj pocitu sounáležitosti se svou komunitou a pocitu, že patří k její historii a jejímu vývoji.

Tyto dvě dimenze nelze od sebe oddělit, neboť není „výchovy“ bez snahy po úplném rozvoji osobních schopností jedince a není „výchovy“ bez učení žít s ostatními jako člen místního, národního a mezinárodního společenství.

b) Čtyři pilíře výchovy

V širším pojetí je výchova založena na čtyřech pilířích ¹⁾:

- *Učit se znát* spojením dostatečně obsáhlých obecných znalostí s možnostmi zabývat se některými oblastmi do hloubky. Znamená to také naučit se učit a těžit tak z možností, které výchova po celý život nabízí.
- *Učit se, jak na to*, abychom získali nejen profesní znalosti a dovednosti, ale také rozsáhlé životní zkušenosti včetně mezilidských vztahů a týmové práce.
- *Učit se žít společně*, to znamená učit se rozvíjet porozumění jiným lidem, uvědomovat si vzájemnou závislost, získávat zkušenosti s týmovou prací a řešením konfliktů, stejně jako hlubokou úctu k hodnotám demokracie, vzájemného respektu a porozumění, míru i spravedlnosti.
- *Učit se být*, abychom lépe rozvíjeli svoji osobnost a jednali se stále větší samostatností, vlastním úsudkem a osobní zodpovědností. V této souvislosti nesmí výchova při rozvoji potenciálu mladého člověka zanedbat jedinou stránku.

c) Výchovné činitele

Na celkové výchově jednotlivce se podílí řada různých činitelů. UNESCO definuje tři různé typy:

- *Formální vzdělání* je hierarchicky uspořádaný, chronologicky odstupňovaný vzdělávací a výchovný systém, který pracuje od základních škol až po vysokoškolské instituce.
- *Neformální vzdělání* je proces, při kterém se každý jedinec učí zaujímat postoje, poznává hodnoty, získává zručnost a znalosti každodenní zkušeností, např. v rodině, mezi přáteli a vrstevníky, z médií a vlivem dalších faktorů ve svém okolí.
- *Non-formální vzdělání (možno překládat též jako mimoškolní výchova - pozn. P.T.)* je organizovanou výchovnou aktivitou mimo rámec zavedeného formálního systému, jejímž smyslem je nabídnout zájemcům, kteří se s ní ztotožní, pro ně žádoucí výchovné cíle.

¹⁾ „Learning: The Treasure Within“ - zpráva pro UNESCO, zpracovaná Mezinárodní komisí pro výchovu v 21. století za předsednictví Jacquese Delorse, 1996

2. SPECIFICKÝ PŘÍSTUP SKAUTINGU

Jako výchovné hnutí pro mladé lidi se skauting plně ztotožňuje s již výše uvedenými prvky výchovy.

- Jeho *cílem* je podílet se na rozvoji plného potenciálu mladých lidí tak, aby se z nich stali samostatné, solidární, zodpovědné a uvědomělé osobnosti i členové společnosti.
- Zahnuje v sobě všechny *čtyři pilíře výchovy*: učit se znát, učit se jak na to, učit se žít společně a učit se být, přičemž na poslední dva pilíře je kladen zvláštní důraz.
- Patří do kategorie *non-formálního vzdělání*, neboť je to organizovaná instituce s výchovným cílem, která se obrací ke zvláštní klientele, a přitom pracuje mimo rámec formálního vzdělávacího a výchovného systému.

Výchovný přístup skautingu navíc ještě charakterizují následující faktory:

- a) k výchově mladých lidí zaujímá *holistický přístup*;
- b) snaží se dosáhnout svého výchovného cíle na základě *výchovné nabídky*;
- c) jako non-formální vzdělávací činitel hraje vedle ostatních vzdělávacích činitelů *doplňkovou roli*;
- d) uvědomuje si, že se na výchově mladých lidí pouze *podílí*.

Tyto charakteristiky jsou dále rozvinuty níže:

a) Holistický přístup

Skauting nahlíží na každého mladého člověka jako na jednotlivce, který je:

- ***komplexní osobností***, jejíž identita se vytváří částečně vzájemným působením a vztahy mezi rozmanitými oblastmi života jednotlivce (fyzický, intelektuální, emocionální, sociální a duchovní), mezi jednotlivcem a okolním světem a konečně mezi jednotlivcem a nejvyšší Pravdou a Láskou.

Z toho plyne, že se skauting snaží o rozvoj celé osobnosti:

- uvědomuje si, že *různé oblasti lidské osobnosti jsou propojené* a navzájem se ovlivňují;
- uznává, že celkový rozvoj osobnosti je možný pouze jako výsledek velké řady zkušeností, které jsou zcela nutně rozprostřeny na určité časové ose.

- **jedinečnou osobností**, která má každá svůj vlastní životopis, soubor osobních vlastností, různost potřeb, schopností a rozdílné tempo rozvoje.

Z toho plyne, že se skauting snaží o rozvoj celé osobnosti jako jedinečné individuality:

- uvědomuje si, že rozvoj schopností každého mladého člověka se odehrává *podle vlastního tempa toho kterého jednotlivce* a že se v něm střídají chvíle, kdy dochází k bouřlivému rozvoji jedné oblasti, zatímco jiná oblast je poněkud v útlumu. Skauting se tak snaží uspokojit výchovné potřeby každého mladého člověka tak, jak přicházejí, a přitom stále stimuluje rozvoj ve všech oblastech;
 - uznává, že každý má v sobě různý potenciál a snaží se tak pomoci mladému člověku, aby *svoje schopnosti dokázal rozvinout a využít co nejvíce („jak dovede nejlépe“)*.
- **nedílnou součástí světa**, ve kterém žije.
- Skauting se tak snaží o celkový rozvoj jednotlivce jako jedinečné osobnosti, *která je také nedílnou součástí světa*, v němž žije:
- snaží se pomoci každému mladému člověku, *aby si sám sebe uvědomoval jako součást (i když malou) jednoho celku a vytvořil si pocit sounáležitosti*, který napomáhá dát životu smysl. To vyžaduje řadu příležitostí, při kterých může mladý člověk vstupovat do vzájemného kontaktu s okolním světem a smysluplně v něm působit (oblast rodiny, místních, národních i mezinárodních společenství, kulturního dědictví a přírodního prostředí).

b) Výchovná nabídka

Skauting se snaží dosáhnout svého výchovného cíle, jak již bylo popsáno výše - tj. podílet se na rozvoji plného potenciálu mladých lidí - na základě řady ideálů nebo hodnot - svých principů - a podle jasně definované metody - skautské metody. Skauting tak představuje specifickou **výchovnou nabídku**.

Tato výchovná nabídka:

- není pouhou prázdnou schránkou, kterou si může kdokoli naplnit čímkoliv podle svého přesvědčení a přání. Nemůže být přijata jen zčásti a zčásti zamítnuta. Jakmile ji jednou někdo akceptuje, stává se pro něj závaznou. Samozřejmě, že se s časem vyvíjí, ale ne podle rozmarů jednotlivých členů.

- nemá za cíl předělat mladého člověka podle předem daného ideálu, ale snaží se jej podnitit k maximálnímu rozvoji všech oblastí jeho jedinečné osobnosti.

Skauting je plně úspěšný ve chvíli, kdy člen opouští hnutí s pozitivním postojem ke vstupu do světa dospělých a má dostatek schopnosti učinit to tvořivým, sebevědomým a zodpovědným způsobem a přitom si uvědomuje, že bude muset nadále pokračovat ve svém osobním rozvoji jako samostatná, solidární, zodpovědná a uvědomělá osobnost.

c) Doplnková role

Často se říká, že skauting hraje při osobním rozvoji jednotlivce doplňkovou roli.

Jak již bylo popsáno v oddíle 1 c) (Výchovné činitele), na výchově jakéhokoliv jednotlivce se podílejí tři výchovné „činitele“. Skauting patří k těm non-formálním, a tak **doplňuje formální a neformální sektor výchovy**. Skauting není ani formální činitel jako např. škola, ani neformální, jako např. rodina, vrstevníci nebo další. Skauting má svoji vlastní výraznou roli; nemá být jakousi odpolední školou nebo dokonce náhradníkem školy, nemá ani nahrazovat rodinu nebo další instituce, které ovlivňují vývoj mladého člověka. Skautský vůdce má vlastní výraznou funkci - není pouze dalším učitelem, rodičem, funkcionářem nebo knězem.

Skauting tak musí hrát ve výchově mladých lidí specifickou a výraznou úlohu - musí si ve výchovné a vzdělávací nabídce pro mladé lidi najít svoje vlastní pevné místo. Skauting je **non-formální** v tom smyslu, že je **organizovaný a strukturovaný**, se **specifickou výchovnou nabídkou**, která obsahuje jasně definovanou **metodu**.

Klíčem k výrazné roli skautingu je právě jeho **jedinečná metoda**. Skautská metoda - jedna metoda, která se skládá z řady prvků - je nástrojem, který skauting využívá k naplnění svého specifického přístupu k výchově mladých lidí. Některé prvky skautské metody byly přejaty jinými výchovnými činiteli a některé se dnes dokonce používají ve školách, mládežnických klubech a dalších zařízeních. Ovšem v žádném z těchto případů se nepoužívá skautská metoda ve svém celistvosti. Skautská metoda *jako taková* se nedá využít ve škole, církvi nebo v rodině. Pokud se skautská metoda použije pro aktivity ve volném čase, ve skupině sobě rovných a v partnerství s dospělými, pak poskytuje bezpečné prostředí, v kterém může mladý člověk „experimentovat“ a učit se na základě vlastních zkušeností, a tak růst a rozvíjet se jako jedinečná lidská bytost, která je stále samostatnější, solidárnější, zodpovědnější a uvědomělejší.

V centru zájmu skautingu je celkový rozvoj jednotlivce. V tomto směru se ideál, jehož dosažení chce skauting dosáhnout, nijak neliší od ideálu, o jehož dosažení se snaží škola nebo rodina, které se obě také věnují povšechnému rozvoji mladého člověka.

Jak jsme se však již zmínili výše, metody používané ve formálním systému výchovy a způsoby, kterými se člověk „učí“ neformálně, se podílejí na rozvoji schopností mladého člověka všech oblastech lidské osobnosti pravděpodobně jinak.

Na základě efektivního využití své jedinečné metody se tak skauting může na fyzickém, intelektuálním, emocionálním, sociálním a duchovním rozvoji mladého člověka podílet jiným způsobem, než jak je tomu v případě školy, rodiny nebo skupiny přátel, médií či církevních institucí nebo jiných „vlivů“. Uveďme alespoň jeden příklad: v oblasti intelektuálního rozvoje mnoho činitelů zdůrazňuje získání znalostí, zatímco skauting pomocí efektivního využití skautské metody zdůrazňuje kreativitu, vynalézavost atd.

d) Podíl

Skauting je výchovné hnutí pro mládež, a tak si uvědomuje, že se ***může na tomto procesu pouze podílet***, neboť:

- skauting je pouze jedním z činitelů, které život mladého člověka ovlivňují, a
- výchova je celoživotním procesem, a tak se celý potenciál jedince postupně projevuje během života. Skauting tedy může mladým lidem pouze přímo pomáhat, aby během doby strávené v hnutí svůj potenciál rozvíjeli.

Je třeba poznamenat, že:

- mladý člověk by měl být členem hnutí dostatečně dlouho, zvláště v období adolescence, aby mohl být tento podíl skautingu dostatečně využit a jedinec tak měl možnost dosáhnout konečných výchovných cílů skautingu. I kratší pobyt v hnutí přináší samozřejmě určité výsledky a prospěch mladému člověku, ale jen ve velmi omezené míře.
- Vzhledem k tomu, že výchovný přístup skautingu činí samotného jedince zodpovědného za svůj vlastní rozvoj, snaží se skauting také mladému člověku pomoci rozvíjet jeho vlastní vnitřní zdroje - a přání -, aby nepřestával využívat svůj potenciál jak jako jedinec, tak jako aktivní a činný „herec“ na jevišti tohoto světa i poté, co opustí hnutí.

PODÍL NA VÝCHOVĚ MLADÝCH LIDÍ...

POMOCÍ SYSTÉMU POSTUPNÉ SEBEVÝCHOVY: SKAUTSKÁ METODA

ZALOŽENÉ NA SOUBORU HODNOT

1. POSTUPNÁ SEBEVÝCHOVA

Skauting je založený na principu **sebevýchovy**. To znamená, že každý mladý člen je považován za jedinečnou osobnost, která má již od počátku potenciál rozvíjet se ve všech směrech a převzít za svůj rozvoj zodpovědnost. Sebevýchova v sobě implicitně obsahuje tu skutečnost, že je založena na pojmu „výchovy zevnitř“, což je v opozici k „učení zvnějšku“. Dětský člen hraje ve výchovném procesu hlavní roli - t.j. „vychovatelem“ mladého člověka je primárně on sám. Skautská metoda představuje strukturovaný rámec, který je uspořádán tak, aby vedl a podporoval každého mladého člověka na jeho stezce osobního růstu.

Tato sebevýchova je také **postupná**. Skautská metoda má každému mladému člověku pomáhat využívat a rozvíjet jemu již známé vlastní schopnosti, zájmy a zkušenosti; má stimulovat objevování a rozvoj schopností nových; má mu pomáhat nalézt konstruktivní způsoby, jak uspokojit své potřeby v různých etapách rozvoje a má mu otevírat dveře do dalších období podle jeho vlastního tempa.

2. SYSTÉM

Skautská metoda je také popisována jako **systém**. To znamená, že musí být vnímána jako soubor vzájemně provázaných prvků, které tvoří jednotný a nedílný celek. Proto používáme slovo „metoda“ v jednotném, a ne v množném čísle. Radu samotných prvků, z kterých se tato metoda skládá, můžeme totiž považovat za metodu (a mnoho jiných výchovných zařízení je za ni považuje), ale o skautské metodě můžeme hovořit teprve ve chvíli, kdy jsou tyto prvky prokombinovány uvnitř nedílného výchovného systému.

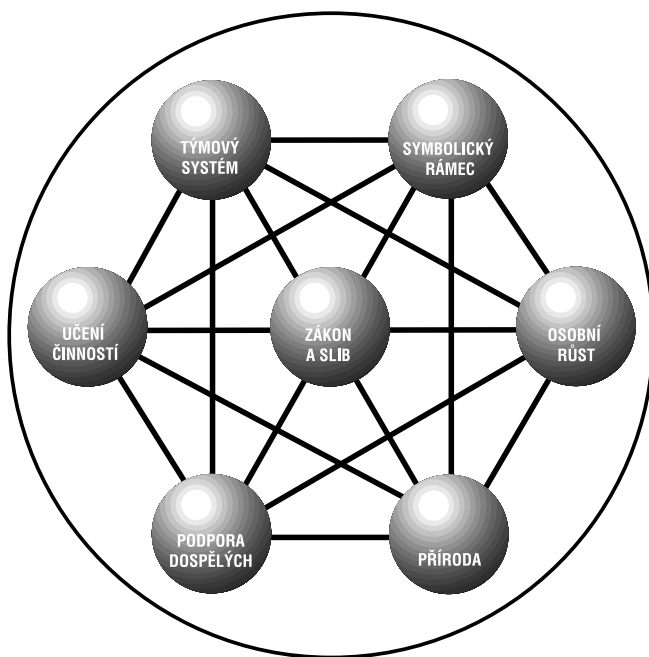
Každý z těchto prvků má **výchovnou funkci** (tzn. že každý prvek se podílí na výchovném procesu specifickým způsobem) a každý prvek **doplňuje účinek prvků ostatních**. Aby celý systém pracoval, je nutné zapojení všech prvků a tyto prvky musí být využívány způsobem, který je v souladu s cíli a principy skautingu.

Způsob, kterým jsou jednotlivé prvky používány v praxi, musí odpovídat úrovni vyspělosti mladých lidí. Skautská metoda je základním aspektem skautingu. Ve chvíli, kdy jakýkoliv z jejích prvků neplní svoji funkci, ať již z důvodů nedostatečné zralosti jedince nebo protože jedinec již „vyrostl“ z potřeby těchto prvků, pak pro něj skauting není vhodný. Toto se stává, pokud se snažíme použít skautskou metodu u příliš malých dětí nebo u dospělých po dvacátém pátém roce věku.

Všechny prvky skautské metody, které fungují jako součást systému, jsou neustále přítomny při skautské teorii i praxi tak, jak probíhá při běžném životě oddílu. **Ne vždy jsou však všechny tyto prvky patrné v jakýkoliv okamžik na první pohled**, některé fungují pouze v pozadí. V průběhu času - např. během několika schůzek nebo v průběhu tábora - jsou však všechny aktivně využity. Jinými slovy - jediná fotografie ze života oddílu všechny prvky skautské metody nezachytí, ovšem videodeník již ano!

3. PRVKY SKAUTSKÉ METODY

Tyto prvky tvoří jeden celek a všechny jsou navzájem propojené. Je možno je znázornit takto:

Skautský zákon a slib

Skautský zákon je pro každého jednotlivého skauta i pro všechny členy oddílu společně jakýmsi kodexem životního stylu založeným na principech skautingu. Díky praktické zkušenosti s využitím tohoto kodexu v každodenním životě tak skautský zákon poskytuje konkrétní (tedy ne abstraktní) a praktický návod pro mladé lidi, jak chápat hodnoty (viz oddíl „Založený na systému hodnot“), které skauting jako základ pro život jednotlivce nabízí.

Skautský slib je osobní přísahou snažit se co nejlépe žít podle tohoto kodexu. Tuto přísahu skládá každý mladý člověk před skupinou sobě rovných ve chvíli, kdy se rozhodne vstoupit do hnutí. Skautským slibem se mladý člověk vědomě a dobrovolně zavazuje dodržovat skautský zákon a svým osobním úsilím („jak dovede nejlépe“) přijímá za toto rozhodnutí zodpovědnost. Skutečnost, že je slib skládán před skupinou sobě rovných, dělá z tohoto závazku nejen veřejnou záležitost, ale také symbolizuje přijatou společenskou zodpovědnost k ostatním ve skupině. Složení slibu je tak prvním symbolickým krokem na cestě sebevýchovy.

Zákon a slib jsou považovány za jeden prvek, protože jsou velice úzce spojeny.

Učení se činností

Porovnávání teoretické výuky s vlastní zkušeností, kterou mladý člověk získává při vykonávání nějaké činnosti umožňuje rozvoj osobnosti. Odráží se zde aktivní způsob, kterým mladí lidé získávají znalosti, dovednosti a postoje k různé činnosti; je zde vidět praktický přístup skautingu k výchově, založený na učení skrze praktické zkušenosti získané při naplňování různých vlastních zájmů i při běžném každodenním životě. Je to tedy způsob, jak pomoci mladým lidem rozvíjet se ve všech oblastech jejich osobnosti, a to tím způsobem, že si z každé zkušenosti vyberou to, co je pro ně osobně důležité.

Družinový (nebo týmový) systém

Týmový systém (neboli také družinový, jak se mu často říká) je základní organizační strukturou oddílu, který tvoří malé skupinky dětských členů a dospělé vedení.

Každá skupinka, která se běžně skládá z 6 - 8 dětských členů, pracuje jako tým s jedním členem jako vedoucím týmu (rádcem). V každém týmu si jeho členové organizují život jako skupina - dělí se o zodpovědnost, rozhodují o své činnosti, organizují si ji, uskutečňují a hodnotí; to vše úměrně svým schopnostem. Veškerá

tato aktivita se děje za podpory dospělého vedení. Systém, kdy je družina v oddílové radě zastupována některým(i) svým(i) členem(y), zajišťuje, že se dětští členové také podílejí na rozhodovacích procesech v oddílu jako celku společně s dospělými vůdci.

Týmový systém, který je založený na přirozeném sklonu mladých lidí vytvářet skupinky, konstruktivně usměrňuje významný vliv, který vrstevníci na sebe vzájemně mají. Umožňuje totiž mladým lidem, aby rozvíjeli své osobní i kolektivní schopnosti tím, že spolupracují a vycházejí ze svých individuálních dovedností, schopností a zkušeností, a také tím, že v nich rozvíjí vzájemného týmového ducha. Dále jim umožňuje rozvíjet konstruktivní vztahy dalšími mladými lidmi a dospělými a učit se žít podle demokratické formy samosprávy.

Symbolický rámec

Symbol můžeme popsat jako něco známého, co představuje něco se širším nebo abstraktnějším významem (např. idea nebo pojem). Symboly se často používají (např. v reklamě) jako pomůcka pro lidi, aby porozuměli různým pojmům a chápali je skrze svoji představivost. Ve skautingu symbolický rámec znamená soubor symbolů, které představují výchovnou nabídku skautingu pro určitou věkovou skupinu. Využívání symbolického rámce staví na představivosti mladých lidí, na jejich smyslu pro dobrodružství, na jejich tvořivosti a vynalézavosti, a to tak, že stimuluje jejich rozvoj, pomáhá jim identifikovat se se směry vývoje a hodnotami, na nichž stojí skauting, a zároveň podporuje soudržnost a solidaritu uvnitř skupiny.

Samotné jméno hnutí - „skauting“ - je prvkem symbolického rámce, který přijal Baden- Powell, když psal *Scouting for Boys*, a který měl inspirovat mladé lidi jeho doby: „Termínem „skauting“ se rozumí práce a vlastnosti zálesáků, objevitelů, lovců, námořníků, vzduchoplavců, pionýrů a hraničářů“²⁾. Skauting představoval dobrodružství, život sevřené skupiny, rozvinuté pozorovací schopnosti, důvtip a prostý zdravý život ve volné přírodě – všechny možnosti a vlastnosti, které se Baden-Powell snažil propagovat.

Protože se skauting nyní obrací k podstatně širšímu věkovému spektru než v době svého vzniku, má každá věková skupina svůj vlastní symbolický rámec, který odpovídá úrovni její zralosti a zaměřuje se na specifické výchovné potřeby, které jsou pro danou věkovou skupinu charakteristické.

Osobní růst

Osobní růst je proces, kterým mladý člověk prochází a při kterém dochází k rozvoji jeho vlastní vnitřní motivace pro vědomé a aktivní

²⁾ „*Aids to Scoutmastership*“, R.Baden-Powell, World Brotherhood Edition, 1944

zapojení do jeho vlastního vývoje. Umožňuje mladému člověku, aby svým vlastním způsobem a tempem postupoval po stezce směrem k výchovným cílům své věkové skupiny a aby získával sebedůvěru a uvědomoval si dosažené pokroky. Hlavním nástrojem, který se pro podporu tohoto prvku skautské metody používá, je plán osobního růstu.

Pobyt v přírodě

Příroda znamená přírodní prostředí - lesy, planiny, moře, hory, poušť. Toto přírodní prostředí je protikladem k uměle vytvořeným prostředím, jako jsou školní pozemky, stálá tábořiště a přelidněná města. Příroda také představuje to, co Baden-Powell nazýval „harmonickým celkem nekonečna, historična a mikroskopična“.

Vzhledem k rozsáhlým možnostem, které přírodní svět nabízí pro rozvoj fyzického, intelektuálního, emocionálního, sociálního a duchovního potenciálu mladých lidí, poskytuje přírodní prostředí ideální prostor pro aplikování skautské metody. Třebaže to v současném urbanizovaném světě není vždy možné, měla by se skutečně většina skautských aktivit odehrávat v přírodním prostředí.

Ovšem využívání přírody jako prvku skautské metody by mělo představovat více než pouhé uskutečňování skautských aktivit pod širým nebem. Tento postup v sobě zahrnuje konstruktivní kontakt s přírodou, plné využívání všech jedinečných příležitostí, které přírodní svět poskytuje k učení, aby se tak dále mohli mladí lidé rozvíjet.

I když se následující citace vztahuje k lesu, dal by se Baden-Powellův pohled na přírodu jako učební pomůcku shrnout asi takto: „Pro ty, kteří mají oči, aby viděli, a uši, aby slyšeli, je les zároveň laboratoří, klubem i chrámem.“³⁾

Podpora dospělých

Podpora, kterou dospělí poskytují mladým lidem, zahrnuje tři aspekty, jež odpovídají třem různým rolím, které musí dospělý člověk ve skautském oddíle hrát:

- *Vedoucí aktivit:* dospělý člen musí zajistit, aby každá aktivita, kterou oddíl podniká, byla úspěšně zrealizována. Vzhledem k tomu, že se od žádného činovníka nedá očekávat dokonalé ovládnutí všech oborů, musí si tento

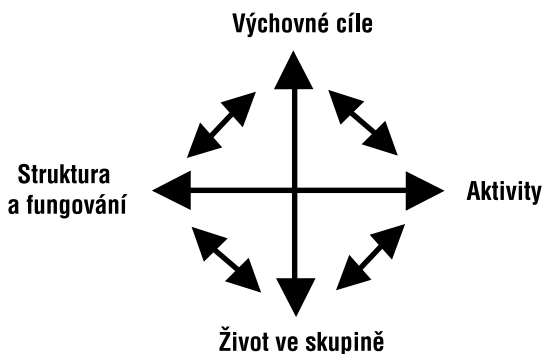
³⁾ „*Rovering to Success*“, R.Baden-Powell, Herbert Jenkins Ltd., 8th printing, London, 1930

zodpovědný činovník pro příslušnou činnost vždy zajistit odbornou pomoc a vybavení.

- *Vychovatel*: dospělý člen musí přímo podporovat proces sebevýchovy a zajišťovat, aby to, co mladý člověk zažívá, mělo pozitivní dopad na rozvoj jeho znalostí, dovedností a postojů. Jinými slovy, jako vychovatel musí dospělý vůdce rozumět každému jednotlivému členu - chlapci či dívce - a tak mu pomáhat nacházet oblasti, kde se potřebuje rozvíjet, pomáhat mu potřeby tohoto rozvoje přijmout a zajišťovat, že jsou v programu náležitě uspokojovány.
- *Přátelský poradce*: Vztahy uvnitř oddílu jsou založeny na dobrovolném partnerství mezi dospělými a mladými lidmi, a tak je povinností dospělého zajišťovat, aby tyto vztahy byly pozitivní a všechny obohacovaly a aby oddíl poskytoval přitažlivé a přátelské prostředí pro další rozvoj oddílu jako celku. To předpokládá navzájem se obohacující partnerství mezi dospělými mladými lidmi a dospělými, založené na vzájemném respektu, důvěře a souznění s každým ze zúčastněných.

4. DYNAMIKA SKAUTINGU: SKAUTSKÁ METODA V PRAXI

Aby skautská metoda mohla ve skupině mladých lidí fungovat efektivně, musí být dospělý vůdce schopen vhodně využívat všechny prvky této metody a také dynamiku skautingu. Dynamiku skautingu podporují čtyři navzájem propojené a na sobě závislé prvky:

Výchovné cíle

V rámci programu, který skauting nabízí dětem, existuje soubor výchovných cílů, které se zabývají rozvojem mladého člověka ve všech oblastech lidské osobnosti. Tento soubor je navržen pro každou

věkovou skupinu zvlášť. Každý dětský člen se snaží dosáhnout těchto výchovných cílů svým osobním způsobem. Vůdce musí ve svém oddíle vždy zvažovat všechny okolnosti (jimiž jsou např. způsob řízení oddílu, způsob rozhodování, podoba vztahů v oddílu, stejně jako typy aktivit, kterých se mladí lidé účastní) i z toho hlediska, jak všechny tyto aspekty mohou přispět k naplnění žádaných výchovných cílů.

Aktivity

Aktivity skautů zahrnují takové činnosti, jako jsou výpravy do přírody, služba společnosti atd. Také sem patří věci nezbytné k fungování oddílu a takové, se kterými se setkáváme v každodenním životě, např. nákup potravin a vaření večere na táboře, cesta na místo, kde se má odbyvat program, nebo diskuse na téma osobního pokroku. Oba druhy aktivit přispívají k výchovnému procesu a skautská metoda musí být uplatňována u obou stejně. Skautská metoda by se měla aplikovat při všech aktivitách. Samotná aktivita jakéhokoliv druhu ještě automaticky nepředstavuje aktivitu skautskou. Tou se stává teprve použitím skautské metody.

Aktivity ve skautingu musí být založeny na zájmech mladých lidí, aby je bavily a byly pro ně přitažlivé. Musí být pojímány s jasně definovaným výchovným cílem, musí představovat odpovídající výzvu a mladí lidé je musí považovat pro sebe za užitečné. V průběhu času je třeba mladým lidem nabídnout pestrou a vyváženou skladbu aktivit.

Život ve skupině

Tento prvek představuje všechno, s čím se mladý člověk setká v družině i oddílu jako celku a co je důsledkem, že tyto skupiny fungují jako malé společnosti složené z mladých lidí a dospělého vůdce. Pro harmonický rozvoj mladého člověka je smysl pro život ve skupině zásadní.

Přestože mladí lidé mají přirozený sklon vytvářet party a přestože se tato tendence odráží v týmovém systému, smysl pro život ve skupině ve skautingu automaticky neexistuje. Posilování smyslu pro život ve skupině v sobě zahrnuje prosazování konstruktivní skupinové dynamiky (interakce a vztahy, které se rozvíjejí mezi mladými lidmi navzájem a mezi mladými lidmi a dospělým vůdcem). Patří sem také využívání všech příležitostí, které mladí lidé mají k interakci (mezi sebou a s dospělým vedením) v řadě situací, které se přirozeně při skautování vyskytnou. Když se ve skupině rozvine skutečný smysl pro život v ní, pak tato skupina bere v potaz potřeby a zájmy každého jednotlivce a každý jednotlivec přispívá k dobru skupiny.

Život ve skupině přináší zkušenosti, které mohou vést k emocionálnímu a sociálnímu růstu, rozvoji postojů a progresivnímu přijetí hodnot, protože:

- život v úzce sevřené skupině a vlastní zažívání pozitivních zkušeností z kodexu životního stylu (skautský zákon v praxi) poskytují přirozené prostředí pro to, aby každý mladý člověk poznal nebo pochopil hlubší význam hodnot, za kterými skauting stojí;
- konstruktivní interakce a vztahy s ostatními ve skupině podporují ovzduší vzájemné důvěry, zájmu o ostatní a napomáhají rozvoji smyslu pro identitu a sounáležitost a umožňují poznat vlastní cenu;
- v případě, kdy sounáležitost s nějakou úzce sevřenou skupinou stimuluje přání někam patřit a být přijímán a kdy skupina funguje podle skautského kodexu životního stylu, pak tlak vrstevníků, který hlavně ovlivňuje rozvoj mladých lidí, je konstruktivní a nikoliv naopak.

Postoje a hodnoty, které tedy život ve skupině stimuluje, jsou jak osobní povahy (např. konstruktivní a aktivní přístup k životu, sebedůvěra, podnikavý duch, stanovení vlastních cílů atd.), tak povahy společenské (např. týmový duch, hledání shody, uznávání rozdílů a vzájemné závislosti, zažívání solidarity atd.). Život ve skupině je tak užitečným způsobem, jak přímo pomoci mladým lidem vyzkoušet v praxi a rozvíjet podle jejich sil a možností samostatnost, solidárnost, zodpovědnost a uvědomění.

Struktura a fungování oddílů

Tento prvek se vztahuje ke způsobu, jakým je používána skautská metoda, a k mechanismům, na kterých funguje oddíl (např. jakým způsobem se mladí lidé konkrétně podílejí na rozhodování a jak přebírají zodpovědnost, jakým způsobem je navazován kontakt s obcí atd.). Vztahuje se také k využívání zdrojů (nejen finančních a materiálních, ale také z hlediska času atd.), které také hrají významnou roli, jež ovlivňuje kvalitu výchovné praxe.

V případě, že se tyto čtyři prvky navzájem skutečně podporují, pak může skauting nabídnout ještě soudržnější a bohatší výchovnou praxi. Například v otázce „demokracie“ si můžeme myslet, že se jedná o velmi významné téma, které vyžaduje zvláštní důraz. Mladým lidem však těžko vstoupíme úctou k demokratickému způsobu života (výchovný cíl) pouze pomocí aktivit, při nichž získají suché teoretické znalosti. Zde musíme zvažovat následující otázky:

Umožňuje způsob, jakým probíhají aktivity, skutečně vyzkoušet si demokratický způsob života?

Skutečně se všichni mladí lidé dělí o zodpovědnost a osobně přispívají k dobru oddílu (život ve skupině)?

Skutečně dospělý vůdce naslouchá mladým lidem a dává jim dostatek příležitostí k rozhodování podle jejich schopností (struktura a fungování)?

Zkrátka, co vše se dá změnit na způsobu, kterým oddíl funguje, na způsobu interakce mezi dospělým vedením a mladými lidmi, na aktivitách, kterých se mladí lidé účastní, a to tak, aby byly posíleny výchovné cíle?

PODÍL NA VÝCHOVĚ MLADÝCH LIDÍ...

POMOCÍ SYSTÉMU POSTUPNÉ SEBEVÝCHOVY...

ZALOŽENÉ NA SOUBORU HODNOT: DODRŽOVÁNÍ SLIBU, ZÁKONA A PRINCIPŮ SKAUTINGU

Když se Baden-Powell vrátil na počátku 20. století zpět z jižní Afriky do Anglie, pozoroval „tisíce chlapců a mladých mužů bledých, s propadlými hrudníky, nahrbených, ubohých jedinců, kouřících dlouhatánské cigarety, řadu z nich žebrajících“⁴⁾. Velmi ho zajímal tento úpadek morálky, zvláště mezi mladými lidmi, a nebezpečí, které to pro budoucnost společnosti znamenalo.

Skauting se tak zrodil díky touze jeho zakladatele zlepšit společnost, což byl cíl, kterého se podle jeho názoru dalo dosáhnout pouze pozvednutím jedinců ve společnosti. Baden-Powell skutečně považoval za největší sílu země „charakter jejích obyvatel“.

Ve skautingu je „povznesení jedince“ nebo přesněji výchovný proces dosažen pomocí systému postupné sebevýchovy, což je skautská metoda. Jedním ze základních prvků této metody, dokonce snad jejím úhelným kamenem, jsou slib a zákon, které představují osobní dobrovolné rozhodnutí (skautský slib) snažit se co nejlépe dodržovat etický kodex chování (skautský zákon). Zjednodušeně řečeno, slib a zákon zahrnují hodnoty, na kterých musí být podle Baden-Powella založena společnost. Tyto hodnoty představují základní etický rámec, podle kterého skauting funguje a bez kterého by hnutí již nebylo skautingem.

Z toho vyplývá, že jednou ze základních charakteristik skautingu již od jeho vzniku je skutečnost, že je založen na hodnotovém systému, tzn. na vzájemně propojeném souboru etických pravidel. Ale co přesně je „hodnota“ a jak jsou hodnoty ve skautingu vyjádřeny?

- Jak již samo slovo vyjadřuje, hodnota je cosi základního, cenného, trvalého. Osobní hodnoty jsou takové, které jsou pro dotyčného důležité, ve které věří a které považuje za zásadní a které tak podmiňují způsob jeho chování a života.
- Pro mladé lidi jsou hodnoty skautingu vyjádřeny ve slibu a heslu, které představují základní prvky skautské metody. Pro hnutí jako celek jsou hodnoty vyjádřeny v jeho principech; tyto principy jsou jako krédo, jako základní zákon, který představuje ideál, vizi společnosti a kodex chování pro všechny členy hnutí. Principy nejsou abstraktními pojmy, prostupují totiž všechny stránky skautingu a jsou průvodci životem každého člena hnutí.

⁴⁾ citováno dle „250 miliónů skautů“, László Nagy, 1985

Principy skautingu neboli hodnoty, za kterými skauting stojí, se běžně shrnují do tří kategorií:

- „*Povinnost k Bohu*“ - vztah jednotlivce k duchovním hodnotám života, základní víra v sílu stojící nad lidstvem.
- „*Povinnost k ostatním*“ - vztah jednotlivce ke společnosti a pocit zodpovědnosti za ni v tom nejširším slova smyslu: rodina, obec, země i celý svět, stejně jako respekt k ostatním a k přírodnímu světu.
- „*Povinnost k sobě*“ - osobní zodpovědnost za rozvoj sebe sama a to podle svých nejlepších schopností a možností.

Zde je důležité zdůraznit exaktní funkci principů neboli hodnot ve skautingu.

- Na úrovni hnutí jako celku představují vizi, jakou má skauting o společnosti, ideály, za kterými stojí, a obraz, který vytváří.
- Pro kohokoliv, kdo do hnutí přichází, představují principy ty prvky, jejichž přijetí musí být každý jedinec otevřen a při jejichž naplňování se musí snažit, jak dovede nejlépe. Toto počáteční přijetí nepředpokládá, a v případě mladých lidí určitě ani nemůže předpokládat, porozumění plného významu těchto hodnot. K tomu může dojít teprve po určité době členství v hnutí. Na druhé straně odmítnutí těchto principů jedince z hnutí diskvalifikuje, neboť toto je sice otevřeno všem, ale pouze pokud souhlasí s jeho cílem, principy a metodou.
- Ve chvíli, kdy mladý člověk vyjádří složením slibu ochotu přijmout tyto principy, skládá se celý výchovný proces ve skautingu z toho, aby bylo mladému člověku umožněno postupně těmto hodnotám porozumět, aby se jich držel a aby je přijal za své tak, že budou prostupovat celým jeho jednáním v průběhu celého života. Slova zakladatele B.P. to vyjadřují jednoznačně: „*Sebevýchova*, tedy to, co se chlapec naučí sám, je to, co se ho bude držet a vést ho dále v životě, a to mnohem více než cokoliv, co do něho vloží svoji *výukou* učitel.“⁵⁾

⁵⁾ „Scouting for Boys“, R.Baden-Powell, 26. vydání, 1951

Hnutí ...
PRO MLADÉ LIDI...
DOBROVOLNÉ...
OTEVŘENÉ VŠEM...
NEPOLITICKÉ...
NEZÁVISLÉ

Skauting je hnutí. Podle slovníku je hnutí „relativně volné seskupení ideově spřízněných občanů, jehož cílem je řešit konkrétní problémy, resp. přispět k jejich řešení“ nebo „masové úsilí o uskutečnění určité myšlenky, o dosažení určitého cíle nebo organizace k tomu zřízená“.

Na základě výše uvedených definic se hnutí jako skauting vztahuje na skupinu lidí se společnými ideály a společným přáním aktivně dosáhnout cíle, který je spojuje a kterému jsou všichni oddáni; toho je obvykle dosaženo určitým druhem organizace nebo struktury.

Jako hnutí musí být skauting charakterizován především následujícími skutečnostmi:

- Hnutí znamená **jednotu**. Tato jednota vychází ze společného cíle, společného souboru hodnot a společné výchovné metody, které dohromady vytvářejí u členů hnutí pocit sounáležitosti a pomáhají jim identifikovat se s ním.

Jednota je základní vlastností, bez které hnutí nemůže existovat. Jednota neznámá uniformitu a předem nevylučuje u členů různorodost v oblastech, kde je tato různorodost možná a dokonce žádoucí. Vytvoření jednoty předpokládá, že všichni členové hnutí ctí jeho základní principy, které jsou považovány za podstatu existence hnutí. Mají-li členové hnutí společný cíl, ctí stejné principy a používají stejnou metodu, zajišťují tak, že jednota v hnutí bude zachována. Při tom si nemohou vybírat, zda se jim něco hodí a něco ne. Základní cíle, principy a metody tvoří totiž nedílný soubor, který musí být pojímán jako celek.

V zájmu zachování jednoty skautingu, jsou jeho cíl, principy a metoda odsouhlaseny na mezinárodní úrovni všemi členy hnutí a jasně definovány ve Stanovách světové organizace skautského hnutí. Jakákoliv úprava nebo reformulace základních prvků skautingu musí být provedena dodatkem Stanov WOSM. Navíc formulace cíle, principů a metod ve stanovách národních organizací a jakékoliv dodatky musí být před svým vstupem v platnost schváleny světovou organizací.

Základní prvky jednoty skautingu - tedy cíl, principy a metoda - jsou závazné pro celé hnutí na všech jeho úrovních. Světové orgány organizace jsou zodpovědné za to, aby byly tyto základní prvky dodržovány všemi národními skautskými organizacemi. A každá národní organizace musí zajistit, aby se také odrážely ve všech oblastech její struktury a činnosti a aby je ctíl každý z jejích členů. Pouze respekt a úcta k základním prvkům zaručují přetrvání skautingu na národní i světové úrovni.

- Hnutí musí být **dynamické**, nemůže být statické. Hnutí již ve své definici obsahuje **vývoj**. V rámci hnutí je vývoj prostředkem k dosažení **cíle** nebo záměru, kterému se nesmí odcizit; nejde o náhodnou a neřízenou změnu.

Smyslem skautingu jako hnutí je dosažení cíle, kterým je výchova mladých lidí na základě řady ideálů a hodnot vycházejících z jeho principů a v souladu s jasně definovanou výchovnou metodou - skautskou metodou. Jak již bylo uvedeno, jsou cíl, principy a metoda skautingu univerzální, neměnné a sjednocují celé hnutí. Ale právě proto, že skauting je hnutí, musí být vždy schopen změnit svůj přístup, přizpůsobit se, být pružný ve své práci tak, aby dosáhl svého cíle. Skauting nežije izolován ve vakuu, ale v neustále a rychle se měnící společnosti.

Tato dualita - nutnost být věrný svým základům a ve stejnou dobu být pružný a dynamický ve stylu práce - je zásadní vlastností skautingu. Změna, která nevede jasně k dosažení cíle skautingu, může znamenat ztrátu identity hnutí a vést tak k chaosu, zatímco zkostratělý a nepružný přístup k dosažení cíle vede ke zkornatění, které by mohlo hnutí zahubit.

- Hnutí představuje nejen dynamický proces zaměřený na dosažení cíle, ale také určitý typ **organizace** a struktury, která má dosažení tohoto cíle zaručit. Je důležité si uvědomovat, že v hnutí jsou organizace a struktura - stejně jako změna - nutností a - stejně jako změna - neexistují samy pro sebe, ale jsou prostředkem, kterým se má dosáhnout cíle hnutí.

Baden-Powell řekl: „Nejdříve jsem měl ideu. Pak jsem viděl ideál. Nyní máme hnutí, a pokud někdo z vás nebude dávat pozor, skončíme **pouze** s organizací“⁶⁾ Toto prohlášení bylo často mylně vykládáno ve smyslu, že skauting není organizací nebo že organizace pro něj není důležitá. To, co zakladatel kritizoval, nebyl samotný princip organizace, ale „pouze organizace“, tedy struktura, jež existuje jen sama pro sebe a neslouží hnutí a jeho cíli.

Ve skautingu, stejně jako v každém jiném hnutí, musí být organizace a struktury vždy budovány a zaměřeny pouze na dosažení cílů hnutí; jejich existence se jinak obhájit nedá. A protože skauting je hnutí, musí být jeho organizace navíc ještě dynamická a přizpůsobivá tak, aby hnutí neustále umožňovala dosáhnout jeho cíle ve světě rychlých a nevyhnutelných společenských změn. Organizace, které slouží samy sobě a přetrvávají jen samy pro sebe, jdou proti samotnému smyslu hnutí.

To co platí o hnutí obecně, platí také pro **hnutí světové**. Jako světové hnutí je skauting **jednotný** díky svým základům, které musí

⁶⁾ zdroj a datum neznámé. Dle P. Siebolda

být všude stejné. Protože se jedná o hnutí, musí skauting zůstat **pružný a přizpůsobivý** ve stylu své práce, aby tak uspokojil potřeby mladých lidí v určitém čase a místě a v rozličné řadě situací. Stejně tak jako organizace a struktura i všichni lidé, kteří v nich pracují na kterékoliv úrovni - místní, národní nebo mezinárodní, musí vždy usilovat o dosažení cíle hnutí a musí být schopni se dle potřeby přizpůsobovat.

Právě tyto dva faktory umožnily skautingu vyrůst plynule v **jedinečné světové hnutí** - největší dobrovolné výchovné hnutí mládeže na světě.

HNUTÍ ...
PRO MLADÉ LIDI...
DOBROVOLNÉ...
OTEVŘENÉ VŠEM...
NEPOLITICKÉ...
NEZÁVISLÉ

Skauting jako hnutí mládeže se obrací k **mladým lidem**.

Z tohoto hlediska je nutno poznamenat, že:

- třebaže existuje široké názorové pole ohledně **věkové skupiny**, které je určena výchovná nabídka skautingu, nejsou nikde dána žádná pravidla a omezení, která by tuto záležitost nějak upravovala. Každá národní organizace si sama určuje věkové skupiny, které ve svém rámci uplatňuje. Vzhledem k tomu, že se však jedná o hnutí pro mladé lidi, nebylo by vhodné snažit se program pro mládež využívat pro lidi po dvacátém pátém roce věku. Navíc v některých národních organizacích hrozí potenciální nebezpečí odklonu od jednoho z klíčových prvků původního cíle skautingu, totiž že je **určený zvláště pro adolescentní věkovou skupinu** - a nikoliv primárně pro malé děti. Podíl, který může mít skauting na rozvoji mladé osoby, se liší podle specifického stupně rozvoje každého mladého člověka. Zvláště pro adolescenty představuje skautská metoda příležitost rozvíjet schopnost samostatně se rozhodovat a dosáhnout vyššího stupně nezávislosti - což je zásadní krok k dalšímu rozvoji. Ovšem zvláště v rozvinutých zemích nepřibývá adolescentů v hnutí zdaleka tolik jako mladších dětí (dětí předškolního nebo včáckého věku).

To je zvláště důležité tam, kde je výchovná nabídka skautingu adresována velmi malým dětem. Skautská metoda **není vůbec určena dětem, které jsou příliš malé na to, aby u nich mohla působit efektivně**, tedy dětem, které jsou příliš malé na to, aby chápaly osobní závazek ke kodexu chování skrze slib a zákon nebo aby vykonávaly vedoucí funkci v malé skupince. Adolescenty navíc obvykle vůbec nepřitahují organizace, u kterých cítí, že jsou „pro děti“. A když ještě vezmeme v úvahu, že většina mladých lidí zůstane v organizaci jen po dobu několika let - což je fakt, který se dá statisticky dokázat na mnoha národních skautských

organizacích - pak vzniká ještě další problém, jak udržet v hnutí až do adolescentního věku ty mladé lidi, kteří do hnutí přišli příliš mladí.

Jako výchovné hnutí, jehož cílem je pomáhat mladým lidem v jejich rozvoji, aby mohli zaujmout konstruktivní místo ve společnosti, nemůže skauting uspět, pokud nebude mladé lidi provázet po dobu jejich dospívání až k jejich „absolutoriu“ z hnutí, nejlépe v nejstarší věkové kategorii.

- Pojem „mladí lidé“ zahrnuje samozřejmě oba rody - chlapce i dívky, mladé muže i mladé ženy. Zatímco skauting byl původně pouze pro chlapce (a guiding pro dívky), otevřelo se světové hnutí v posledních 25 letech všem mladým lidem bez rozdílu pohlaví.

Přestože světové hnutí je otevřeno chlapcům i dívkám bez rozdílu, záleží na každé národní organizaci, zda bude nebo nebude přijímat dívky. Každá národní skautská organizace však musí pečlivě zvážit vlastní výchovné podmínky, musí vzít v potaz charakter společnosti, ve které operuje, a změny, které se v ní odehrávají a mají vliv na mladé lidi. To znamená:

- Ve společnostech bez segregace mužů a žen (ve školách, v zaměstnání a ve společenském životě), kde tedy skauting má za úkol pomáhat připravit mladé lidi na aktivní a konstruktivní roli ve smíšeném sociálním prostředí, bude pro národní skautskou organizaci normální obracet se k oběma pohlavím pomocí koedukovaného programu.
- Ve skautingu můžeme koedukaci popsat jako přístup, který se zaměřuje rovnoměrně na rozvoj obou pohlaví, přičemž si stále uvědomuje individualitu každého jedince. Koedukační přístup neznamená, že se mladí lidé obou pohlaví musí účastnit všech aktivit společně.
- Když národní skautská organizace pracuje v prostředí, kde jsou obě pohlaví od sebe oddělena a kde tedy koedukace nepřípadá v úvahu, nic jí nebrání, aby i ona uskutečňovala svůj program v oddělených jednotkách.
- Pokud národní skautská organizace přijímá chlapce i dívky, pak musí náležitě uspokojovat výchovné potřeby obou pohlaví. To znamená, že pokud organizace přijímá chlapce i dívky v jakémkoliv věku, musí pro ně mít připraven program, aby ti mohli pokračovat ve skautské činnosti i ve vyšších věkových kategoriích.
- Bez ohledu na oddělené nebo smíšené členství v organizaci, nemůže dnes být žádný výchovný program považován za úplný, pokud neposiluje vzájemný respekt a porozumění mezi oběma pohlavími.

- Konečně, skauting není hnutím pro mladé lidi jenom vedeným dospělými; je to hnutí mladých lidí, které dospělí podporují. Skautské hnutí je tak společenstvím, kde se mladí a dospělí mohou navzájem učit a pracovat společně v partnerství, které přináší nadšení a zkušenosti. Tento základní princip by měl být zabudován do každého programu pro mladé ve všech národních skautských organizacích.

V rámci programu činnosti musí být všichni členové ve všech věkových kategoriích vtaženi do rozhodovacího procesu, který ovlivňuje uskutečňování programu, jehož se na úrovni oddílu účastní, a s přibývajícím věkem při tom musí přebírat zvýšenou zodpovědnost za svá vlastní rozhodnutí a činy. Mladí lidé ve vyšších věkových kategoriích by se také měli podílet na procesu tvorby programu a jeho rozvoji, který národní skautská organizace uskutečňuje. Baden-Powell tomu říkal „samospráva“ a často naléhal na dospělé vůdce, aby se vždy ptali svých mladých členů, co pro svůj oddíl chtějí.

Při uskutečňování programu je **úkolem dospělého vůdce** podporovat a usnadňovat postupný osobní rozvoj mladých členů, a to pomocí rozmanitých **partnerství** s nimi. Na všech úrovních a ve všech situacích je nezbytně nutné, aby bylo dbáno na odpovídající rovnováhu v doplňkových rolích mladých členů a dospělých vůdců.

HNUTÍ ...
PRO MLADÉ LIDI...
DOBROVOLNÉ...
OTEVŘENÉ VŠEM...
NEPOLITICKÉ...
NEZÁVISLÉ

Slovník definuje slovo „dobrovolný“ jako „konaný bez nátlaku, povinnosti“.

Dobrovolný charakter skautského hnutí zdůrazňuje skutečnost, že členové, kteří přijmou výchovnou nabídku od své národní skautské organizace, setrvávají v hnutí ze své **svobodné vůle**. Nikdo není nucen, aby do hnutí vstupoval nebo aby v něm setrval. Skauting není jako škola, do níž je docházka v určitém věku povinná. Mladí lidé si mohou zvolit, kdy do hnutí vstoupí a kdy ho zase opustí. Stejný princip dobrovolného členství se vztahuje i na dospělé členy.

Toto má pro hnutí jisté důsledky:

- Idea dobrovolného členství v hnutí v sobě již obsahuje tu skutečnost, že to, co skauting svým členům nabízí, musí být pro ně především **přitažlivé a odpovídající** a musí též poutat jejich zájem. Hnutí samotné musí být dynamické a živé a musí tak být také vnímáno.
- Na druhé straně skautské hnutí vyžaduje od jednotlivce **závazek** v první řadě a především respektovat **základní principy** hnutí a jednat podle nich: povinnosti k Bohu,

povinnosti k ostatním, povinnosti k sobě. Tento závazek člen uzavře složením skautského slibu, který je veřejným vyjádřením ochoty snažit se co nejlépe dodržovat životní kodex založený na těchto ideálech.

Tento dobrovolný závazek skautskému hnutí se vztahuje také na dosažení **výchovného cíle** skautingu. U mladých členů se to týká jejich osobního rozvoje; dobrovolný závazek je ve skutečnosti zásadním prvkem skautského výchovného procesu, který ovlivňuje motivaci a osobní přístup a kontroluje osobní rozvoj jednotlivce, stanovování vlastních cílů, motivaci atd.

- Dospělí členové hnutí musí být také oddáni cíli skautingu, jeho principům a metodě, neboť jejich rolí je pomáhat mladým lidem, ať přímo či nepřímo, plně využít jejich potenciálu. To vede k silnému pocitu **vzájemné zodpovědnosti a partnerství** mezi všemi členy hnutí - dětskými i dospělými, „dobrovolníky“ i „profesionály“.
- Svobodné rozhodnutí stát se členem hnutí má v sobě ještě další skutečnost: to, co skauting mladým lidem nabízí - tedy jeho výchovná nabídka - **není určeno každému**. Z toho vyplývá, že ne všichni mladí jsou potenciálními členy hnutí; jsou tací, pro něž ať již z jakýchkoliv důvodů, nebude hnutí nikdy přitažlivé a nebude v jejich silách dodržovat jeho základní principy. Problémem však zůstává skutečnost, že zatímco do skautského hnutí může vstoupit každý, kdo chce, samo hnutí nemá žádné prostředky, jak zabránit členství, které je založeno na jiných faktorech, než jsou základní prvky skautingu.
- Dobrovolnost členství v hnutí předpokládá, že dospělí, kteří hnutí slouží v úloze vůdců, tak činí z vlastního rozhodnutí, svobodně a ochotně a **nejsou** za svoji službu a čas v ní strávený **placeni**. Každý dospělý pomáhá v dobrovolném hnutí svým způsobem, podle svých dovedností, svého nadání, časových možností atd., aby bylo dosaženo společných cílů.

Skutečnost, že je skauting dobrovolné hnutí, však **neznamená, že nepoužívá placené zaměstnance**. Tito pracují na plný nebo částečný úvazek a pomáhají tak hnutí zdárně fungovat. Tam, kde je to zapotřebí a jsou k dispozici potřebné prostředky, je možno zaměstnat některé lidi, aby plnili zvláštní úkoly, které přispívají k účelnému a efektivnímu dosažení cíle skautingu, ale které jsou velice náročné na čas. Tito lidé jsou obvykle hnutí hluboce oddáni. Využívání profesionálů a dobrá **dobrovolnicko - profesionální partnerství** hnutí posilují a zvyšují jeho efektivitu.

HNUTÍ ...
PRO MLADÉ LIDI...
DOBROVOLNÉ...
OTEVŘENÉ VŠEM...
NEPOLITICKÉ...
NEZÁVISLÉ

- Dobrovolné hnutí je závislé na **účasti** všech svých členů v rozhodovacím procesu, a to mužů i žen, starých i mladých, na všech úrovních. Je-li jim hnutí vlastní a chtějí-li se podílet na jeho životě, musí se všichni demokratickým způsobem zapojovat do řízení jeho záležitostí.

„Skautské hnutí (...) je otevřeno všem bez rozdílu původu, rasy nebo víry (...).“

Toto stanovisko, které je součástí definice skautského hnutí v Ústavě WOSM, je velmi jasné.

Již od samého začátku byla skauting otevřený všem chlapcům bez rozdílu společenského původu, nezáleželo na místě narození chlapce ani na jeho víře. Ti chlapci, kteří se zúčastnili prvního experimentálního tábora na ostrově Brownsea, byli ve skutečnosti dokonce náhodně vybráni z různých společenských vrstev. I když skauting začal v Británii, rychle jej přijaly mnohé vzdálené země s úplně jinou kulturou, sociálními i ekonomickými podmínkami. A konečně, i když hnutí započalo v křesťanském prostředí, nemělo žádné problémy zapustit kořeny i v prostředí hinduistickém, buddhistickém, muslimském a v dalších.

Dnes je jako hnutí pro „mladé lidi“ otevřeno všem, chlapcům i dívkám, mladým mužům i ženám, bez rozdílu původu, rasy nebo přesvědčení a bez omezení na základě pohlaví.

Tato otevřenost všem má řadu významných hledisek:

- **To, že je skauting otevřený všem, neznamená, že je pro všechny.** Ve skutečnosti je pro všechny, kdo chtějí dodržovat a ctít jeho cíl, principy a metodu. Tato volba vkládá konečné rozhodnutí - zda vstoupit nebo nevstoupit do hnutí - do rukou mladého člověka, který jedině sám může rozhodnout, zda je k takovému závazku připraven. Není záležitostí dospělých vůdců, aby rozhodovali, zda ten nebo onen člověk je „vhodným materiálem“ pro skautské hnutí, nebo aby omezovali přijímání nováčků jen na určitou společenskou třídu. Konec konců, pokud jsme „výchovným hnutím“, pak máme povinnost přijmout všechny, kteří jsou připraveni učit se skautingem.

Stejně tak nemůžeme očekávat, že se výsledek výchovy dostaví ještě před okamžikem, než samotný výchovný proces vůbec začne. Jinými slovy (vezměme si za příklad třeba duchovní rozvoj), nemůžeme od skautů očekávat, že budou dokonalými příklady oddaných věřících víry, ke které patří, ale že přijmou za svoji nejlepší snahu tuto víru pochopit a rozvíjet se duchovně jak v osobním životě tak jako členové náboženského společenství.

- Skauting **není hnutí elity**; členství v něm není omezeno na vybrané jedince, kteří odpovídají prototypu, například ty, kteří vždy „uposlechnou bez otázek“. Členství v hnutí by mělo být umožněno těm, kteří ho potřebují nejvíce a kteří často při vstupu „ani nevypadají jako skauti“!

Stejně tak to není hnutí, do kterého musí vstoupit všichni mladí lidé, ať již jsou nebo nejsou ochotni dodržovat jeho cíl, principy a metodu. Na základě svých podstaty dobrovolného hnutí by měl být skauting přístupný všem, které zajímá, co jim může nabídnout, a kteří jsou připraveni k závazku snažit se co nejlépe dodržovat jeho zásady.

- Přístupnost je klíčovou otázkou, což znamená:
 - že používaný jazyk je srozumitelný a že obraz, který hnutí o sobě vytváří mezi nejširší veřejností a potenciálními členy, je dostatečně atraktivní a odpovídá tomu, s čím se mladí lidé mohou identifikovat, nebo přinejmenším k čemu se mohou připojit. To zcela jasně závisí na „produktu“ (tedy programu), který organizace mladým lidem nabízí, ale také na tom, kdo tento program nabízí, tedy na těch dospělých, kteří tuto nabídku šíří
 - že je nutné vytvářet nové oddíly v místech, kde je po nich poptávka, tedy tam, kde neexistují žádné, které by mohly nové členy přijmout, nebo tam, kde kapacita stávajících oddílů nestačí počtu zájemců
 - že finanční náklady spojené se skautskou činností (aktivity, kroj, příspěvky atd.) nesmí být v této činnosti překážkou.

Většina lidí se shodne na tom, že skauting je otevřen všem. Avšak ne každý je připraven zajistit, aby se skauting dostal k těm mladým lidem, kteří jej potřebují nejvíce. A přitom právě lidé, kteří mají problémy ve svém každodenním životě a které jejich okolí odmítá přijmout, jsou často nejlépe připraveni ochotně sloužit principům hnutí. Bohužel v některých organizacích zkosnatělé praktiky (někdy označované za „tradiční“), které do hnutí přinesl čas a předsudky, až příliš často způsobily, že skauting nedosáhl až k mladým lidem z různých - často problémových - sociálních skupin. Otevření skautingu všem, zvláště těm, kteří jej potřebují nejvíce, zcela jasně vyžaduje přizpůsobení bez kompromisů v oblasti cíle, principů a metody hnutí.

HNUTÍ ...
PRO MLADÉ LIDI...
DOBROVOLNÉ...
OTEVŘENÉ VŠEM...
NEPOLITICKÉ...
NEZÁVISLÉ

Jako výchovné hnutí je skauting nepolitický v tom smyslu, že není zapojen do žádného boje o moc, jenž je podstatou politiky.

Při vysvětlování nepolitické povahy skautingu je třeba rozlišovat mezi:

- hnutím (a jeho organizací) jako společenskou silou,
- jednotlivci, kteří jsou členy hnutí.

Jako společenská síla se nesmí skautské hnutí a jeho organizace identifikovat s žádnými politickými stranami, které jsou obvykle v demokratické společnosti odrazem politiky. Ani organizace sama ve svých prohlášeních, publikacích atd., ani nikdo, kdo se prezentuje jako její představitel, se nesmí identifikovat s žádnou stranou ani další jasně strukturovanou politickou skupinou v demokratickém systému, neboť toto by bylo porušením nezávislosti hnutí.

Důvod, proč skauting musí zůstat nezávislým a nepolitickým hnutím, je prostý. Baden-Powell napsal, že „Nebezpečí spočívá v tom, že si lidé zvyknou, že za ně rozhodují jiní, aniž by oni sami namáhali svůj úsudek nebo svědomí“, a tak uzavřel, že „samostatná síla úsudku je zásadní“. Proto je skauting výchovné hnutí, které je zaměřené na pomoc mladým lidem v jejich rozvoji zevnitř, v rozvoji jejich vlastních schopností a samostatnosti. Tento přístup vyžaduje naprostou neutralitu ve výchovném procesu, kde jediným omezením jsou cíle neboli hodnoty, na kterých skauting stojí. Jakékoliv ztotožnění skautského hnutí s některou politickou stranou nevyhnutelně ohrožuje objektivitu a neutralitu, která musí být vždy typickým znakem výchovného přístupu zaměřeného na jednotlivce, přístupu, za kterým si skauting stojí.

To vše však rozhodně neznamená, že skauting je zcela odloučen od sociálně-politické reality. Skautské hnutí samo je sociální realitou a jeho cílem je pomáhat mladým lidem rozvíjet se jako zodpovědné osobnosti a členy společnosti. Občanská výchova se nemůže odehrávat ve vakuu a hnutí musí být vždy schopno si bránit své hodnoty, a vytvářet ty nejlepší podmínky pro vlastní typ výchovy. Z toho plyne, že skautskému hnutí nic nebrání zaujímat stanoviska k řadě otázek (jako jsou např. práva dětí) v případě, že se otázka jasně vztahuje k jeho výchovnému poslání a stanovisko je založeno na jeho vlastních stanovách a principech a jako takové prezentováno. Takové vyjádření nesmí být použito jako nástroj v boji o moc nebo v zaujatém politikaření, nad které musí být skautské hnutí povzneseno.

Co se týká **jednotlivců, kteří jsou členy hnutí**, je situace poněkud jiná. Zakladatel nijak členy hnutí od práce v politických stranách neodrazoval za předpokladu, že tak činili jako soukromé osoby a ne jako představitelé hnutí.

Vedle plnění občanských povinností tak členu hnutí nic nebrání být také aktivním členem některé politické strany, ale pouze jako soukromá osoba, nikoliv jako skaut.

Členství v politické straně však není nepodmíněné. Důvodem je skutečnost, že skauting je založen na řadě hodnot, principů, které podmiňují politický výběr jeho jednotlivých členů, u nichž nemůže dojít ke střetu hodnot - nemohou vyznávat jedny hodnoty ve skautském a jiné hodnoty v civilním životě. Tak například víra ve vyšší moc, než je moc lidská, nebo uznání a respekt k ostatním i k rovnosti všech bez rozdílu původu, rasy a přesvědčení, či chápání významu celistvosti přírodního světa vylučují skauta jako jednotlivce předem z členství v řadě stran politického spektra.

Pokud se člen hnutí rozhodne jako soukromá osoba vstoupit do politické strany, může tak učinit pouze tehdy, pokud jsou základní hodnoty té strany v souladu s hodnotami, které vyznává jedinec jako skaut. Pokud má takový člen v tomto směru pochybnosti, pak by o nich měl promluvit s ostatními, aby se ujistil, že nedojde ke střetu hodnot. Pokud se jednatel rozhodne patřit k nějaké straně, pak nesmí nikdy skautingu využívat jako platformy k propagaci té které strany.

Je třeba připomenout, že výše uvedené poznámky platí obecně v demokratických společnostech, které vytvářejí vhodné prostředí, v němž může skauting pracovat a v němž má skautské hnutí stejně jako jednotlivci, kteří jsou jeho členy, možnost volby. V nedemokratických společnostech budou muset jak hnutí tak jeho jednotliví členové žít s politickou realitou, ale musí v maximální možné míře zajistit, aby si hnutí udrželo svoji nezávislost, jak to půjde nejvíce.

Skauting má na všech úrovních - místní, národní i mezinárodní - **zvláštní identitu** založenou na svém cíli, principech a metodě:

HNUTÍ ...
PRO MLADÉ LIDI...
DOBROVOLNÉ...
OTEVŘENÉ VŠEM...
NEPOLITICKÉ...
NEZÁVISLÉ

- je to hnutí, jehož smyslem existence je **podílet se specifickým způsobem na výchově mladých lidí...**
- založené na **základech** skautingu...
- které byly **mezinárodně definovány...**
- a které tvoří **jednotu** hnutí.

Skauting může plně uspět při naplňování svého výchovného cíle pouze tehdy, pokud si uchová svoji specifickou identitu. Jakákoliv ztráta identity nebo její okleštění – například ovlivněním další organizací či autoritou nebo příliš úzkým spojením s ní - budou mít na hnutí nevyhnutelně negativní dopad.

Hnutí tedy musí zůstat nezávislé se svou vlastní **svrchovanou rozhodovací pravomocí** na všech úrovních.

To neznamená, že skauting by měl operovat v izolaci; také by neměl odmítat spolupráci s dalšími organizacemi a úřady. Skauting by nikdy nemohl vyrůst ve světové hnutí, jakým v současnosti je, bez obliby a přijetí, jakého se mu v průběhu historie dostávalo. To znamená, že jakákoliv nabídka nebo přijetí podpory nebo jakékoliv formy partnerství s další organizací nebo autoritou je ospravedlnitelná pouze v případě, že slouží podpoře toho, čeho se skauting snaží dosáhnout - jeho výchovného cíle.

To znamená, že všechny úrovně hnutí musí být velmi bdělé ve svých vztazích s dalšími subjekty - sponzory, pracovními partnery, spřízněnými organizacemi, vládními úřady a dalšími, aby zajistily, že následkem těchto vztahů nedochází k ústupkům ohledně specifické identity a nezávislosti hnutí.

Například:

- Spolupráce skautingu s dalšími výchovnými organizacemi pro mladé nesmí nikdy vést ke ztrátě nebo ústupkům z jeho vlastní nezávislosti a specifické role ve výchovném programu pro mladé lidi.
- Sponzorství skautingu náboženskou nebo občanskou organizací nesmí nikdy vyústit v to, aby byla skautská organizace takovou organizací kontrolována nebo byla vnímána jako jí podřízená.
- Spojení skautingu s místními nebo státními úřady nesmí být nikdy takového charakteru, aby bylo možné zpochybnit dobrovolnou, non-formální výchovnou roli hnutí ve společnosti.
- Podpora, kterou skautingu poskytuje nějaké výchovné zařízení, nesmí nikdy vést k tomu, aby bylo hnutí samo považováno spíše za výchovné zařízení než za hnutí, které chce specificky přispívat k výchově mladých lidí.

Samozřejmě, že je přirozené snažit se konzultovat a spolupracovat s dalšími organizacemi, které slouží potřebám mladých lidí. V budování a udržování blízkých vztahů s vládními úřady zabývajícími se problémy mladých a výchovy může být také řada výhod. A zcela nevyhnutelné se stále snažíme vylepšit „vzhled“ skautingu ve společnosti nebo najít nové finanční a lidské zdroje. Ve všech těchto situacích je však třeba mít se velmi bedlivě na všech úrovních hnutí na pozoru, aby nedošlo k riskování ztráty vlastní nezávislosti a specifické identity.

Je důležité si uvědomit, že to, co hnutí v případě ohrožení vnějšími silami chrání, je skutečnost, že jeho povaha a specifická identita jsou mezinárodně definovány a odsouhlaseny všemi skautskými organizacemi. Například pokusům o změnu základních principů hnutí v některé zemi se dá čelit na základě podmínek členství ve světovém hnutí.

**EDICE
VŮDCOVSKÁ ZKOUŠKA**

**SVAZEK 1
MYŠLENKOVÉ ZÁKLADY SKAUTINGU**

Autor:

Duchovní odbor Junáka
pod vedením Jiřího Zajíce

Překlad přílohy:

Luboš Hejna

Úprava přílohy:

Pavel Trantina

Jazyková úprava:

Jindra Malinová

Odpovědný redaktor:

Barbora Tichavová

Editor:

Markéta Havlová

Grafická úprava a litografie:

Digital Image Studio, s.r.o.

Grafická úprava a litografie obálky:

Pavel Komárek, Lotos o.p.s.

Vydal:

Junák - svaz skautů a skautek ČR
Tiskové a distribuční centrum
Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1
jako svou 78. publikaci

Náklad 1000 výtisků

Druhé opravené a doplněné vydání